

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет агротехнологій і природокористування

Кафедра туризму

До захисту
допускається
завідувач кафедри

_____
_____

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

За магістерським рівнем вищої освіти

На тему: «Аналіз та перспективи розвитку гастрономічних фестивалів у
Сумській області»

Виконав:

_____

(підпис)

Козирь К.А.

(Прізвище, ініціали)

Група: ТУР 2301-1м

(Науковий) керівник:

_____

(підпис)

Єпик Л.І.

(Прізвище, ініціали)

Суми – 2024

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу студенту
Козирю Костянтину Андрійовичу

1. **Тема роботи:** Аналіз та перспективи розвитку гастрономічних фестивалів у Сумській області.
2. **Термін здачі студентом закінченої роботи на кафедрі:** 13.12.2024 р.
3. **Вихідні дані до роботи:** за результатами вивчення наукової літератури, проходження виробничої практики на базі Управління освіти, молоді, спорту, культури та туризму Буринської міської ради, місто Буринь, Сумська область, власних досліджень застосування комунікативних технологій у діяльність туристичного підприємства, проаналізувати та визначити проблеми застосування новітніх комунікативних технологій у туризмі. В процесі написання кваліфікаційної (магістерської) роботи використовувались різноманітні джерела інформації, такі як: наукова література, інтернет-ресурси, наукові дослідження, інформаційні та нормативні документи.

Перелік завдань, які будуть виконуватися в роботі: надати характеристику гастрономічних фестивалів, як невід’ємної складової культурного розвитку країни; проаналізувати організацію та перспективи проведення гастрономічних фестивалів у Сумській області; надати практичні рекомендації щодо можливості розвитку гастрономічних фестивалів Сумської області.

Керівник дипломної роботи _____ доцент Лариса ЄПІК

Завдання прийняв до виконання _____ студент Костянтин КОЗИР

Дата отримання завдання «05» лютого 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Козирь К. А. Аналіз та перспективи розвитку гастрономічних фестивалів в Сумській області. Освітня програма та спеціальність: 242 «Туризм і рекреація». Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

У кваліфікаційній роботі здійснено аналіз сучасного стану гастрономічних фестивалів в Сумській області, їх впливу на розвиток туризму та культурного середовища регіону. Особлива увага приділена організації фестивалів, їх ролі у збереженні культурної спадщини та соціально-економічному розвитку місцевих громад. Визначено основні проблеми та виклики, з якими стикаються організатори культурних подій, такі як недостатня інфраструктура, відсутність фінансування та обмежена підтримка місцевих митців. Проаналізовано потенціал розвитку гастрономічних фестивалів, зокрема в контексті післявоєнного відновлення, підвищення рівня місцевого туризму та сприяння економічному зростанню. Окремо розглянуті перспективи розвитку фестивальної діяльності на основі залучення нових технологій, цифрових платформ та міжнародної співпраці.

Робота містить систематизацію даних, зібраних під час дослідження, що дозволяє ефективно використовувати їх для подальшого розвитку гастрономічних фестивалів у Сумській області. Зазначені пропозиції щодо оптимізації організаційного процесу та залучення громадськості до фестивальних заходів можуть стати основою для покращення стану культурного туризму в регіоні.

Ключові слова: *гастрономічні фестивалі, Сумська область, розвиток туризму, культурна спадщина, фестивальна діяльність, інфраструктура, місцеві громади, національна ідентичність, соціально-економічний розвиток, цифрові технології.*

ABSTRACT

Kozyr K.A. Analysis and Prospects for the Development of Gastronomic Festivals in Sumy Region. Educational program and specialty: 242 "Tourism and Recreation". Sumy National Agrarian University, Sumy, 2024.

This thesis analyzes the current state of gastronomic festivals in Sumy region, their impact on tourism development and the cultural environment of the region. Special attention is given to the organization of festivals, their role in preserving cultural heritage, and their contribution to the socio-economic development of local communities. The main problems and challenges faced by festival organizers, such as inadequate infrastructure, lack of funding, and limited support for local artists, are identified. The potential for the development of cultural and artistic festivals is analyzed, particularly in the context of post-war recovery, enhancing local tourism, and contributing to economic growth. The prospects for the development of festival activities are discussed, focusing on the use of new technologies, digital platforms, and international cooperation.

The thesis includes the systematization of the data collected during the research, which can be effectively used for the further development of cultural and artistic festivals in Sumy region. The recommendations for optimizing the organizational process and involving the community in festival events can serve as the foundation for improving the state of cultural tourism in the region.

Keywords: *gastronomic festivals, Sumy region, tourism development, cultural heritage, festival activities, infrastructure, local communities, national identity, socio-economic development, digital technologies.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ГАСТРОНОМІЧНІ ФЕСТИВАЛІ , ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	10
1.1. Роль гастрономічних фестивалів у житті країни	10
1.2. Класифікація гастрономічних фестивалів.....	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ГАСТРОНОМІЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	28
2.1 Гастрономічні фестивалі організовані за рівнем врахування локальних особливостей місця проведення	28
2.2 Міжнародні фестивалі у Сумській області.....	41
2.3 Сучасний стан гастрономічних фестивалів у Сумській області	47
РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	54
3.1 Аналіз наявних можливостей організації фестивалів у громадах Сумської області	54
3.2 Втілення перспектив розвитку у майбутньому	67
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76

ВСТУП

У першу чергу, гастрономічні фестивалі це святкові масові заходи спрямовані на демонстрацію та огляд певних досягнень у різних галузях діяльності людини. Вони можуть бути прив'язані до певного унікального місця чи споруди, до місцевих традицій, до відомих постатей, що прославили локацію, до особливостей розвитку певного жанру мистецтва або ж приурочені до історичних подій.

Фестивалі дають змогу молодим митцям реалізувати себе у сфері культури та мистецтва, почерпнути масу нових ідей та натхнення, перейняти досвід від уже визнаних діячів цієї сфери. Гастрономічні заходи такого характеру займають дуже важливе місце у культурному розвитку країни.

Зазвичай, невід'ємною частиною фестивалів є різні інтерактивні дійства, у яких бере участь дуже велика кількість глядачів даного заходу. Для великої частини відвідувачів це являється основним засобом для розваг та отримання безцінного досвіду. Це можуть бути майстер-класи, атракціони, спортивні розваги тощо.

На сьогоднішній день у Сумській області проводилася маса фестивалів, які відрізнялися жанрами, рівнем організації та рівнем врахування локальних особливостей місця проведення. З 2019 року у зв'язку з початком пандемії організація масових заходів, у тому числі й гастрономічні фестивалі, зазнали деяких обмежень, але це все одно не зупинило розвиток та проведення подій спрямованих на збагачення культурної скарбниці України, не відкидаючи й розважальний аспект.

На початку 2022 року в Україні почалося повномасштабне вторгнення з боку Росії. Це стало продовженням воєнних дій, які тривали на території нашої держави ще з 2014 року. У зв'язку з агресією сусідньої країни проведення масових заходів у деяких регіонах країни стало неможливим. З цього часу фестивалі, здебільшого, проводилися у західних областях України. Оскільки Сумська область являється прикордонною зоною і на безпосередньо на цій

території проходили бойові дії, проведення масових заходів заборонено. На сьогоднішній день 19 громад регіону входять до переліку місць у яких ведуться активні бойові дії.

У багатьох громадах Сумської області до 2022 року було проведено масу гастрономічних фестивалів. За рівнем організації вони поділялися на: міжнародні, всеукраїнські, обласні та локальні. Деякі з них проводилися з врахуванням локальних особливостей місця, наприклад: фестиваль «Козацький родослав» у селі Шаповалівка, Конотопського району був приурочений до перемоги козацького війська у Конотопській битві 1659; щорічний фестиваль «Кролевецькі рушники» у місті Кролевець Конотопського району, присвячений традиції виробництва тканих рушників; фестиваль історичної реконструкції «Стара фортеця» у місті Тростянець Охтирського району.

На превеликий жаль багато громад Сумської області не проводять жодних фестивалів, хоча в них є великий потенціал для організації масових заходів на своїй території. Значну частину фестивалів можна пов'язати з певними особливостями які є у потенційних організаторів, наприклад: унікальні місця (споруди), ландшафт, історичні події, традиції, агрокультура, імена відомих діячів що прославили дану територію, особливості розвитку певних жанрів мистецтва у громаді тощо.

Мета дослідження – дослідження проведення гастрономічних фестивалів у Сумській області та визначення перспектив їх розвитку.

Об'єкт дослідження – гастрономічні фестивалі у Сумській області.

Предмет дослідження – форми, методи, перспективи організації гастрономічних фестивалів у Сумській області.

У відповідності з метою дослідження визначені його *завдання*:

- проаналізувати проведення та організацію гастрономічних фестивалів у Сумській області;
- проаналізувати сучасний стан гастрономічних фестивалів у Сумській області;

- визначити та охарактеризувати перспективи розвитку гастрономічних фестивалів у громадах Сумської області;
- систематизувати отримані під час дослідження дані, для подальшого їх використання.

Методи дослідження:

Теоретичні:

- метод класифікації – визначення та систематизування фестивалів за рівнем організації, за рівнем врахування особливостей локації, за жанрами;
- метод абстрагування – вивчення та аналіз предмету дослідження, окремо від інших його властивостей та характеристик;
- порівняльний аналіз – порівняння між собою різних видів гастрономічних фестивалів;
- аналіз літератури – зробити висновки про те, як окремі аспекти обраного явища досліджуються в підручниках, монографіях, статтях тощо.

Емпіричні:

- опитування – спілкування з організаторами гастрономічних фестивалів.

Матеріали апробації досліджень. Результати дослідження гастрономічних фестивалів Сумщини, були апробовані на міжнародній конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі», що відбулася в 2023 році. Доповідь, представлена на конференції, висвітлила значення гастрономічних фестивалів як важливого інструменту розвитку гастрономічного туризму та популяризації локальних продуктів. Презентація отримала високу оцінку від міжнародних експертів, зокрема в аспектах інноваційного підходу до організації заходів та інтеграції гастрономічної культури в туристичні пропозиції. Дослідження культурно-мистецьких фестивалів Сумської області було апробоване на міжнародній конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі», яка відбулася в 2023

році. В рамках доповіді були представлені результати аналізу основних аспектів організації культурно-мистецьких фестивалів, таких як їх тематика, економічний вплив, участь громади, а також їх роль у промоції регіону. Презентація привернула увагу дослідників і практиків у галузі культури та туризму, отримавши позитивні відгуки за висвітлення важливих аспектів розвитку місцевих культурних ініціатив. Єпик Л., Козирь К. Гастрономічні фестивалі Сумщини. Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі : Міжнар. науково-практичноа інтернет-конф., м. Харків, 2 листоп. 2023 р. Харків, 2023. С. 267–268.

Структура роботи: робота складається з вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ГАСТРОНОМІЧНІ ФЕСТИВАЛИ , ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

1.1 Роль гастрономічних фестивалів у житті країни

Фестивалі являють собою дуже важливу частину культурного розвитку будь-якої країни. Ще з давніх часів людство не було противником масових святкових заходів. На мою думку, першими зародками фестивалів були античні містерії. На той час то були не такі багатолюдні зібрання як сучасні фестивалі. Великою різницею також було те, що містерії проводилися таємно і до святкування допускалися лише обрані, які давали обітницю не розголошувати інформацію про проведені обряди. Яскравим прикладом цих зібрань являються Елевсінські містерії. У храмі, тобто на місці проведення, археологи виявили інструменти які використовувалися для показу складних театральних ефектів. З цього можна зрозуміти, що ще в ті часи людям було не чужа організація масових громадських дійств.

У часи Середньовіччя розвиток фестивалів також не зупинився. Яскравим прикладом цього може слугувати традиційний Венеційський карнавал, який проходить у італійському місті Венеція і на сьогоднішній день. Це велике масове костюмоване дійство, яке триває декілька днів. Під час карнавалу учасники можуть побачити урочисту ходу, виступи та вистави акторів, і одним з головних атрибутів свята являються маски та яскраві костюми. Це приклад того, як національні традиції пройшли випробування часом і дісталися до наших днів. Це масове зібрання людей є дуже великим внеском у розвиток світової культури, а зокрема Італії. Адже на карнавал збираються мільйони людей з усіх кутків світу, а це є великим чинником розповсюдження культури і несе за собою дуже великий внесок в економіку і безпосередньо в розвиток туризму.

Найпершим зафіксованим фестивалем був музичний, проведений у Великобританії у XVIII столітті. Широко дійства такого характеру набули популярності уже в XX столітті і їх почали розрізняти на багато інших.

Як правило, організація фестивалю займає дуже багато часу і потребує великої кількості роботи. Адже головною задачею є не тільки проведення фестивалю, а й правильне розкриття теми запланованого свята такого масштабу. Основною деталлю фестивалю є світське життя, насичене конфліктами, тому їх потрібно якнайшвидше вирішувати чи принаймні виправляти. Часто фестивалі показують певні соціальні явища, які несуть вагомий відголос у морально-етичному середовищі. Також проведення таких івентів має важливі ролі, а саме: інформаційну, культурно-мистецьку, освітньо-виховну, інформаційну та агітаційну.

На сьогоднішній день фестивалі вражають своєю різноманітністю. До повномасштабного вторгнення Росії на територію України, на теренах нашої Батьківщини проходили фестивалі різного спрямування, які відрізнялися не тільки масштабністю, а й формою проведення та культурно-мистецькою наповнюваністю. У кожному регіоні проходили святкування на які приїжджали люди не тільки з нашої країни, а й з усього світу. Це мало вагомий внесок у культурну, економічну та туристичну скарбниці нашої держави.

Фестивалі дуже допомагають розвиватися такій важливій формі суспільного споживання специфічних послуг та товарів, як туризм. Адже, до місця проведення певного фестивалю з'їжджається велика кількість туристів, які потребують певну кількість туристичних послуг. Відвідування міста, у якому проводиться свято, не закінчується візитом тільки на фестиваль. Дуже велика кількість людей окрім того щоб відвідати свято, купляють тури містом або ж ходять до місцевих музеїв та інших пам'ятних місць. Якщо фестиваль проходить декілька днів, то туристам треба десь жити весь цей час, це сприяє заселенню місцевих готелів та хостелів. Від тих, хто прибув на свято громадським транспортом теж є вагомий внесок, адже їм треба якимось чином пересуватися

містом. На допомогу їм приходять місцевий громадський транспорт, або ж найчастіше – таксі.

На сьогоднішній день фестивалі є поширеним масштабним культурно-мистецьким дійством, які охоплюють багато різних сфер діяльності людини та є невід'ємною частиною суспільного життя. Вони мають дуже великий вплив на ріст і удосконалення культури та мистецтва, та допомагають знайти себе творчим людям.

У сучасності термін «фестиваль», на жаль, не показує усієї різноманітності та багатогранності теперішніх масових дійств, а зосереджується на культурно-мистецьких аспектах, загалом на досягненнях у таких сферах як: кіно, театр, музика. Діяльність у сфері організації фестивалів є доволі поліфункціональним явищем, вагомою частиною культурної скарбниці держави, та демонструють здобутки аматорів та професіоналів у культурно-мистецькому середовищі. Дійства такого характеру дають змогу людям взяти участь не тільки як глядачам, а й безпосередньо долучитися до творчого процесу, через обмін досвідом з іншими учасниками підняти рівень та покращити власні навички у певній сфері.

В усіх регіонах нашої країни, до початку повномасштабного вторгнення Росії, спостерігалася активна організація фестивалів. Проводилися як грандіозні фестивалі у великих містах, так і менш масштабні у невеликих селищах.

До початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році фестивальна культура була важливою частиною українського суспільного та культурного життя. В Україні щорічно проводилося безліч різноманітних фестивалів, які збирали тисячі учасників з різних куточків країни та за її межами. Вони охоплювали різні сфери культури: музичну, театральну, літературну, гастрономічну та інші.

Гастрономічні фестивалі відіграють надзвичайно важливу роль у житті країни, оскільки вони не лише сприяють розвитку культури та мистецтва, але й виконують низку соціальних, економічних та політичних функцій.

Одним із ключових аспектів ролі гастрономічних фестивалів є збереження національної ідентичності. Вони є засобом збереження і популяризації культурної спадщини та допомагають передавати традиції, мову, музику, танці та ремесла наступним поколінням. Наприклад, етнографічні фестивалі, такі як "Сорочинський ярмарок", показують глибоке коріння української культури і народні традиції, роблячи це живим досвідом для сучасників.

Культурні заходи підсилюють відчуття єдності та спільності серед громадян. В умовах сучасних викликів для України, такі події відіграють важливу роль у зміцненні патріотичних настроїв і піднятті морального духу нації. Фестивалі стають майданчиком для культурної дипломатії, через яку країна може заявити про свою унікальність на міжнародній арені.

Гастрономічні фестивалі об'єднують людей різних професій, соціальних верств і національностей, сприяючи міжкультурному діалогу. На таких заходах люди можуть обмінюватися ідеями, мистецькими традиціями та творчими концепціями, що сприяє розвитку толерантності й взаємоповаги.

Фестивалі стимулюють розвиток креативних індустрій, таких як музика, кіно, література, дизайн, театр і образотворче мистецтво. Вони надають можливості для розвитку молодих талантів та розширення можливостей для професійного зростання митців. Наприклад, кінофестивалі "Одеський міжнародний кінофестиваль" та "Молодість" надають платформу для режисерів, акторів і продюсерів.

Фестивалі сприяють розвитку туристичної індустрії та залученню інвестицій. Вони приваблюють як місцевих жителів, так і іноземних туристів, що стимулює економіку міста або регіону, де відбувається захід. Це включає витрати на проживання, харчування, транспорт, а також розвиток інфраструктури. Наприклад, фестивалі в таких туристичних містах, як Львів чи Одеса, мають значний вплив на економіку регіону.

Фестивалі об'єднують людей із різними інтересами та соціальними статусами, створюючи майданчики для взаємодії та спілкування. Вони також

сприяють залученню різних вікових груп, зокрема молоді, що є важливим для побудови здорового й активного суспільства.

Багато фестивалів співпрацюють із благодійними організаціями та соціальними ініціативами, допомагаючи вирішувати соціальні проблеми. Під час таких заходів часто збирають кошти на благодійність або привертають увагу до актуальних суспільних проблем.

Проведення масштабних заходів, таких як музичні фестивалі "Atlas Weekend" або кінофестивалі, сприяє розвитку місцевої культурної інфраструктури — концертних майданчиків, виставкових центрів, театрів та інших об'єктів, які продовжують функціонувати й після завершення заходів.

Фестивалі можуть відігравати важливу роль у процесі соціального і культурного відновлення після війни. Вони сприяють реінтеграції, підтримці громад та відновленню культурної ідентичності. Після закінчення війни в Україні гастрономічні заходи можуть стати важливими для відновлення нормального суспільного життя.

Фестивалі часто стають платформою для вираження громадської позиції та підтримки важливих соціальних ініціатив. Наприклад, під час подій можуть обговорюватися питання захисту прав людини, свободи слова, екологічні проблеми та інші важливі теми. Фестивалі такого роду залучають громадян до активного діалогу та стимулюють формування громадянського суспільства.

Багато фестивалів організують лекції, майстер-класи, воркшопи, де учасники можуть навчитися новим навичкам або поглибити свої знання в різних сферах. Наприклад, літературні або кінофестивалі часто супроводжуються інтелектуальними дискусіями та презентаціями нових культурних течій. Це сприяє розвитку інтелектуального потенціалу суспільства.

Фестивалі виконують важливу психологічну функцію, особливо в умовах криз або напружених періодів. Мистецькі події дають можливість людям відволіктися від буденних проблем, відчути позитивні емоції та знизити рівень

стресу. Це стає особливо актуальним у контексті війни або соціально-економічної нестабільності.

Участь у фестивалях дає змогу молодим митцям отримати доступ до національної та міжнародної аудиторії, завдяки чому формується нове покоління культурної еліти країни. Це особливо важливо для довгострокового розвитку української культури та мистецтва, оскільки молоді таланти отримують можливість розвиватися, працювати з відомими фахівцями та реалізовувати свої проекти.

Фестивалі часто стають майданчиками для творчих експериментів і інновацій у мистецтві. Вони дозволяють митцям виходити за межі традиційних форм і жанрів, пропонуючи глядачам нові погляди на звичні речі. Такі заходи, як **"ГогольFest"**, відомі своїми авангардними ідеями та мистецькими експериментами, що підштовхують розвиток сучасного мистецтва.

Фестивалі часто є простором для встановлення партнерських зв'язків з іншими країнами та культурними інституціями. Завдяки участі міжнародних артистів і мистецьких колективів, Україна стає частиною глобального культурного процесу, обмінюється досвідом та інтегрується в світову культуру. Це не лише популяризує Україну на міжнародній арені, але й збагачує національну культуру новими ідеями та підходами.

Для країн, які переживають або пережили кризові ситуації, війни чи політичні зміни, культурні фестивалі можуть відігравати важливу роль у відновленні міжнародного іміджу. Проведення культурних заходів показує світові, що країна залишається відкритою, активною і має великий культурний потенціал, навіть у складні часи. Це також може допомогти налагодити дипломатичні відносини через "м'яку силу" культури.

Фестивалі допомагають долати культурну ізоляцію регіонів і забезпечують рівний доступ до культурних подій для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання. Особливо важливими є фестивалі в малих містах та селищах,

де культурна інфраструктура обмежена. Такі заходи допомагають залучати до культурного процесу більше людей з різних куточків країни.

Через фестивалі відбувається переосмислення історії та національної пам'яті. Заходи, присвячені історичним подіям або видатним особистостям, сприяють формуванню колективної свідомості, яка важлива для самоідентифікації нації. Фестивалі можуть відзначати трагічні та героїчні події, підкреслюючи важливість збереження історичної пам'яті.

Таким чином, гастрономічні фестивалі є потужним інструментом для підтримки й розвитку суспільства на багатьох рівнях — від культурного й соціального до економічного й політичного. Вони допомагають створювати позитивну динаміку в суспільстві, збагачують його культурну палітру і є важливим елементом національного та міжнародного життя.

1.2 Класифікація гастрономічних фестивалів

Гастрономічні фестивалі можна класифікувати за кількома ознаками: за рівнем організації, за рівнем врахування локальних особливостей місця проведення, за особливістю розвитку певного жанру мистецтва, за тематикою, за форматом та за цільовою аудиторією.

За рівнем організації фестивалі можна поділити на декілька категорій: міжнародні, всеукраїнські (національні), обласні (регіональні) та локальні (місцеві). Цей поділ залежить від масштабності проведення, залучення організаторів, цільової аудиторії та бюджету.

Міжнародні фестивалі це заходи, які залучають учасників та людей з усіх куточків світу. Зазвичай вони мають великий бюджет, масштабну структуру організації та дуже широко висвітлюються в медіапросторі. Подібні фестивалі зміцнюють імідж країни на міжнародній арені та відіграють значну роль у міжнародній культурній дипломатії. Прикладами міжнародних фестивалів в Україні можуть слугувати: «**Одеський міжнародний кінофестиваль**», один з найвідоміших кінофестивалів у Східній Європі; «**Atlas Weekend**» — найбільший

музичний фестиваль в Україні, що залучає виконавців світового рівня; «Книжковий Арсенал» — міжнародний літературний фестиваль та ярмарок у Києві, що залучає відомих письменників і видавців зі всього світу.

Міжнародні фестивалі в Україні відіграють важливу роль у культурному житті країни, залучаючи митців, музикантів, режисерів, письменників та інших творців зі всього світу. Вони створюють майданчики для обміну ідеями, розвитку культурного діалогу та залучення міжнародної аудиторії до українського мистецтва. Фестивалі в Україні охоплюють різні жанри та форми мистецтва: від музики і кіно до літератури і сучасного візуального мистецтва. Міжнародні фестивалі є платформою для розвитку та популяризації сучасного мистецтва, театру, перформансу. Важливою рисою цих фестивалів є міжнародний компонент. Вони не тільки запрошують учасників з інших країн, але й сприяють культурному обміну та інтеграції України у світовий мистецький простір. Міжнародні фестивалі також мають позитивний економічний вплив на країну. Вони залучають туристів, створюють робочі місця в сфері послуг, стимулюють розвиток інфраструктури та сприяють покращенню іміджу України на міжнародній арені.

Україна активно використовує ці фестивалі як інструмент культурної дипломатії, відкриваючи свій творчий потенціал світові та створюючи можливості для міжнародної співпраці.

Національні, або ж всеукраїнські, фестивалі в Україні — це важливий елемент збереження культурної спадщини, розвитку традицій, а також просування сучасних українських мистецьких досягнень. Ці заходи не тільки підтримують національну ідентичність, але й залучають увагу до історії, фольклору та культури України. Це культурні події, які відбуваються по всій території України та охоплюють різні сфери мистецтва, культури, спорту, фольклору і соціального життя. Вони спрямовані на збереження національних традицій, популяризацію українського мистецтва, а також об'єднання українців з різних регіонів.

Багато національних фестивалів в Україні присвячені збереженню фольклорної спадщини, на яких можна побачити автентичні українські пісні, танці, костюми, ремесла та страви. Деякі з них присвячені музиці, зокрема популярній, народній та сучасній. Наприклад:

- **"Червона рута"** — це найстаріший і найбільш престижний український музичний фестиваль, заснований ще в 1989 році. Він спрямований на пошук і просування талановитих виконавців у різних жанрах: від поп-музики до року, хіп-хопу і етно. Цей фестиваль став стартовим майданчиком для багатьох відомих українських музикантів.
- **"Поліське літо з фольклором"** (Рівненська область) — фестиваль народної музики та танців, який популяризує поліські традиції.
- **"Шешори"** (Карпати) — етно-фестиваль, який збирає музикантів, ремісників і майстрів народного мистецтва.

Українська козацька історія є важливим елементом національної спадщини, і багато фестивалів присвячені саме козацькій тематиці. Ці фестивалі зазвичай включають показові виступи козацьких бойових мистецтв, театралізовані вистави, ярмарки та майстер-класи з традиційних ремесел:

- **"Покрова на Хортиці"** (Запоріжжя) — національний фестиваль, що проходить на острові Хортиця, історичній козацькій столиці.
- **"Козацька слава"** — фестиваль, де можна побачити козацькі змагання, вистави та реконструкції битв.

Українська кухня також є важливою частиною національної культури, тому фестивалі, присвячені традиційній їжі, мають велику популярність:

- **"Фестиваль борщу"** — захід, присвячений українській страві, де учасники змагаються у приготуванні найкращого борщу.
- **"Свято сала"** — кулінарний фестиваль, на якому святкують традиції приготування сала, однієї з найвідоміших українських страв.

Важливою складовою національних фестивалів є релігійні та обрядові свята, що відзначаються по всій країні:

- **"Маланка-фест"** — святкування українського народного Нового року (Маланки), під час якого проводяться масові гуляння, карнавали та театралізовані виступи.
- **"Великдень у Космачі"** — обрядовий фестиваль, що відзначає українські традиції святкування Великодня, з особливим акцентом на писанкарстві.

Всеукраїнські фестивалі є важливим елементом української культурної спадщини та її розвитку. Вони сприяють національному єднанню, популяризують українські традиції, мистецтво та музику, водночас допомагаючи розвивати сучасні культурні напрями. Ці фестивалі часто стають платформою для творчого обміну між українськими митцями та широкою аудиторією, створюючи простір для самовираження і збереження національної ідентичності.

Обласні гастрономічні фестивалі в Україні є важливими регіональними подіями, які сприяють розвитку місцевої культури та підтримці національної ідентичності на рівні областей. Вони об'єднують митців, ремісників, музикантів, літераторів та активістів кожного регіону, демонструючи культурну унікальність окремих частин країни. Ці фестивалі грають значну роль у збереженні традицій, розширенні культурного обміну і залученні туристів.

Обласні фестивалі часто зосереджені на традиціях і фольклорі, що є характерними для конкретного регіону. Вони спрямовані на збереження автентичних народних пісень, танців, костюмів та обрядів. Наприклад:

- **"Поліське літо з фольклором"** — один із найвідоміших фестивалів, де представлені фольклорні традиції Полісся. Учасники з різних країн беруть участь у концертах і народних дійствах.

- "Гуцульська бринза" — фестиваль, що представляє традиційну культуру гуцулів і відзначає їхню багатовікову традицію виготовлення бринзи.

Обласні фестивалі стають платформою для місцевих художників, музикантів і ремісників, які демонструють свої таланти. Фестивалі часто включають виставки живопису, ярмарки народних ремесел, виступи місцевих музичних колективів. Кулінарна культура також є невід'ємною частиною багатьох обласних фестивалів. Вони спрямовані на популяризацію місцевих страв та гастрономічних традицій. Деякі обласні фестивалі спеціалізуються на історичних темах і реконструкціях. Вони допомагають відтворювати важливі події з історії регіону та України. Багато обласних фестивалів також спрямовані на підтримку культурного різноманіття. Це можуть бути заходи, де зустрічаються традиції різних національних меншин, які проживають на території України.

Фестивалі сприяють згуртуванню місцевих громад та активізації соціального життя. Вони часто організовуються за допомогою місцевих жителів та волонтерів, що допомагає зміцнювати почуття спільності та відповідальності за розвиток свого регіону. Крім того, такі події можуть стати платформою для діалогу та вирішення місцевих соціальних питань. Регіональні фестивалі сприяють розвитку місцевого бізнесу — від туризму до виробництва сувенірів, ремесел, організації гастрономічних заходів. Часто місцеві підприємці отримують можливість презентувати свою продукцію широкій аудиторії, а це сприяє створенню нових робочих місць та розвитку економіки регіону.

Регіональні гастрономічні фестивалі є важливою складовою культурного життя України. Вони сприяють збереженню регіональної самобутності, підтримці місцевих митців, розвитку туризму та економіки, а також допомагають згуртувати громади навколо культурних і соціальних ініціатив.

Локальні гастрономічні фестивалі мають особливе значення для невеликих міст, сіл та громад, оскільки вони глибоко занурені в місцеву культуру та традиції. Незважаючи на менший масштаб порівняно з національними або

міжнародними подіями, локальні фестивалі виконують кілька важливих функцій, пов'язаних із соціальною, культурною та економічною сферами.

Локальні фестивалі часто присвячені конкретним культурним традиціям або святам, що мають важливе значення для певної громади. Вони можуть включати народні звичаї, обряди, ремесла, кухню та музику, що є унікальними для даної місцевості. Локальні фестивалі об'єднують місцевих мешканців, сприяють розвитку соціальних зв'язків і створюють можливість для спільної роботи над організацією події. Це особливо важливо для сільських громад або малих міст, де культурні заходи можуть стати центральною подією року.

Навіть невеликі села можуть стати туристичними центрами завдяки проведенню локальних фестивалів. Це дозволяє привернути увагу до унікальних особливостей регіону, історичних або природних пам'яток, що сприяє розвитку локального туризму.

Локальні фестивалі часто мають освітній характер, особливо якщо вони спрямовані на популяризацію певного культурного елемента або традиції. Майстер-класи, лекції та показові виступи дозволяють мешканцям вивчати нові аспекти культури, дізнаватися про історію регіону або опановувати навички традиційних ремесел.

Попри свій невеликий масштаб, локальні фестивалі є ключовими подіями в культурному житті малих міст та сіл, збагачуючи їх культурне середовище та зміцнюючи місцеву ідентичність.

Гастрономічні фестивалі можуть бути класифіковані за рівнем врахування локальних особливостей місця проведення. Це поділ показує, наскільки тісно фестиваль інтегрований у контекст місцевої культури, традицій, історії та географічних особливостей.

Існують фестивалі, які повністю інтегровані у локальні традиції. Вони глибоко прив'язані до місцевих традицій, культурних та історичних особливостей регіону, і є центральною частиною місцевого життя. Вони створюються, аби підкреслити унікальність певного місця і є важливими для збереження місцевої

ідентичності. Тематика та програма таких фестивалів часто ґрунтуються на фольклорі, народних ремеслах, кухні або традиційних звичаях.

Є фестивалі, що використовують місцеві історичні або культурні теми. На цьому рівні фестивалі інтегрують окремі елементи місцевої історії або культурної спадщини, однак тематика заходу може бути ширшою або універсальнішою. Вони залучають місцеві особливості як доповнення до основної програми, але не є повністю сфокусованими на локальному контексті. Це може включати історичні реконструкції, відтворення подій або фестивалі, що відзначають важливі для регіону явища.

Наступні це фестивалі, що частково враховують місцеві особливості. Ці фестивалі не повністю засновані на місцевій культурі чи історії, але організатори інтегрують деякі елементи регіональної специфіки в програму для надання фестивалю унікальності. Це можуть бути гастрономічні традиції, місцеві ремесла або культурні особливості, які слугують для підкреслення місцевої ідентичності на загальному тлі заходу.

Наступними є фестивалі, незалежні від місцевого контексту. Фестивалі цього типу є універсальними та глобальними за своєю тематикою, і місцеві особливості не відіграють суттєвої ролі в їхній організації. Вони можуть проходити у будь-якому місті або регіоні, і їхній успіх залежить від якості програми, залучення учасників та загальної організації, а не від інтеграції в локальну культуру.

І останні це фестивалі, що мінімально залежать від місця проведення. Гастрономічні заходи цього типу можуть бути мобільними або проводитися в різних регіонах без суттєвого врахування місцевого контексту. Вони, як правило, орієнтовані на конкретну нішу або аудиторію і не адаптуються до місцевих традицій або особливостей. Їхня мета — охопити якомога ширшу аудиторію за рахунок універсальної тематики або культурного напрямку.

Гастрономічні фестивалі варіюються за рівнем інтеграції місцевих особливостей. Деякі з них глибоко вкорінені в місцеві традиції та історію, тоді як

інші можуть бути глобальними або універсальними за своєю тематикою. Рівень врахування локальних особливостей визначає характер фестивалю, його значення для громади та вплив на культурне середовище регіону.

Гастрономічні фестивалі за особливістю розвитку певного жанру мистецтва класифікуються на основі того, яке конкретне мистецьке середовище вони підтримують та популяризують. Ці фестивалі можуть бути спрямовані на розвиток одного або кількох жанрів, створюючи платформу для демонстрації та експериментів у певних галузях культури та мистецтва.

Музичні фестивалі спрямовані на розвиток певного музичного жанру або жанрової різноманітності. Вони можуть бути орієнтовані на певний музичний стиль, як-от класика, джаз, рок, фолк, електроніка, або охоплювати кілька напрямків одночасно. Музичні фестивалі часто мають на меті підтримку молодих виконавців, збереження національних музичних традицій або популяризацію новітніх течій у музиці.

Театральні фестивалі фокусуються на розвитку театрального мистецтва — від класичних постановок до сучасних експериментальних вистав. Вони можуть включати драму, комедію, мюзикли, лялькові вистави або перформанси. Такі події допомагають театральним колективам експериментувати з новими формами вираження і сприяють розвитку театральної культури.

Кінофестивалі мають на меті розвиток кіномистецтва, зокрема різних жанрів кіно: документального, ігрового, анімаційного або експериментального. Вони забезпечують платформу для демонстрації нових фільмів, обговорення актуальних тенденцій у кінематографі, а також популяризацію незалежного та авторського кіно.

Фестивалі візуального мистецтва присвячені розвитку образотворчого мистецтва, скульптури, графіки, живопису та інсталяцій. Вони надають художникам можливість презентувати свої роботи широкій аудиторії та експериментувати з новими медіа. Важливу роль відіграють виставки, арт-інсталяції та перформанси.

Літературні фестивалі спрямовані на розвиток літературного жанру, включаючи поезію, прозу, драматургію, есеїстику та переклад. Вони є важливою платформою для обговорення літературних тенденцій, презентації нових книжок, зустрічей з письменниками та проведення літературних читань.

Фестивалі народного мистецтва та ремесел присвячені розвитку та збереженню народних ремесел, фольклору, народної музики, танців, вишивки, гончарства та інших видів традиційної культури. Вони часто мають на меті відродження стародавніх ремесел та передачу їх новим поколінням.

Фестивалі танцю спрямовані на розвиток танцювального мистецтва, включаючи як народні, так і сучасні стилі: балет, модерн, контемпорарі, хіп-хоп, народні танці. Вони можуть включати виступи, майстер-класи та танцювальні батли.

Фестивалі сучасного мистецтва охоплюють різні форми перформативних та візуальних практик, інтерактивні інсталяції, мультимедійні проекти та експериментальні жанри. Вони створюють простір для новаторських ідей та нетрадиційних форм мистецького вираження.

Фестивалі, що розвивають певний жанр мистецтва, є важливими культурними подіями, які створюють простір для експериментів, нових ідей і збереження культурних традицій. Вони збагачують мистецьку сцену, допомагають у розвитку нових талантів та сприяють формуванню культурного ландшафту країни. Кожен жанр мистецтва отримує власну платформу для вираження, що робить такі фестивалі ключовими подіями у культурному житті.

Гастрономічні фестивалі також можна класифікувати за форматом. Вони відрізняються за способом організації, тривалістю, місцем проведення та формою взаємодії з аудиторією. Класифікація за форматом дозволяє зрозуміти, як саме побудовані фестивалі та які елементи їх організації є ключовими.

Класичним форматом фестивалів є традиційні офлайн фестивалі. Під час цих заходів події проходять в реальному просторі, а учасники та глядачі присутні

фізично. Такі фестивалі можуть проводитися як на відкритих майданчиках, так і в закритих приміщеннях, таких як театри, галереї, концертні зали або кінотеатри.

Онлайн-фестивалі набули особливої популярності під час пандемії, коли масові заходи були обмежені. Всі події проходять в інтернеті, що дозволяє залучити ширшу аудиторію з різних країн. Вони можуть включати трансляції концертів, виставок, конференцій, майстер-класів та панельних дискусій.

Існують також гібридні фестивалі. Цей формат поєднує традиційні офлайн заходи та онлайн-участь. Фізичні події відбуваються на місці проведення, але частина контенту доступна також через онлайн-платформи для тих, хто не може бути присутнім особисто.

Наступними в списку є мандрівні фестивалі. Вони відбуваються в різних містах або регіонах, змінюючи локацію кожного року або ж протягом одного сезону. Вони дозволяють донести культуру до більшої кількості людей, включаючи невеликі міста або села.

Фестивалі, що проводяться раз на певний період (часто щороку) й охоплюють конкретний жанр або подію. Вони можуть бути присвячені ювілеям, пам'ятним датам або видатним подіям у культурі. Такий формат заходів називають одиничними подіями.

Наступними є тематичні фестивалі. Фестивалі, що мають чітко визначену тематичну спрямованість і всі події фестивалю присвячені одному конкретному аспекту мистецтва чи культури. Ці фестивалі часто приваблюють спеціалізовану аудиторію.

Також є мультижанрові фестивалі. Ці фестивалі об'єднують різні види мистецтва, наприклад, музику, кіно, візуальне мистецтво, перформанс, літературу тощо. Вони надають платформу для перетину різних мистецьких жанрів і напрямків, створюючи інтерактивний та багатогранний культурний досвід.

Гастрономічні фестивалі в Україні є потужним інструментом збереження національної ідентичності, розвитку креативної індустрії та міжнародної

інтеграції країни. Вони сприяють підтримці як традиційних, так і сучасних форм мистецтва, створюючи платформи для взаємодії митців, глядачів і громад. Різноманітність жанрів, форматів і рівнів організації фестивалів (від міжнародних до локальних) дозволяє охоплювати широкі верстви населення, залучаючи як спеціалістів, так і аматорів до культурного життя.

Фестивалі також сприяють розвитку регіонів, підвищуючи туристичну привабливість і підтримуючи економічну активність на місцевому рівні. Регіональні й локальні події допомагають відроджувати локальні традиції та ремесла, сприяють збереженню культурної спадщини. Крім того, вони відіграють важливу роль у міжнародному культурному діалозі, залучаючи іноземних учасників і сприяючи культурному обміну.

Українські гастрономічні фестивалі, за допомогою традиційних та інноваційних форматів, виступають важливим елементом соціокультурного розвитку, збагачуючи суспільство і підвищуючи рівень його освіченості, творчої активності та громадянської свідомості.

Гастрономічні фестивалі відіграють важливу роль у розвитку національної та міжнародної культури, збагачуючи суспільство та підтримуючи різноманітність культурних практик. Класифікація фестивалів за форматами, що включає офлайн, онлайн, гібридні, мандрівні, одиничні, тематичні та мультижанрові заходи, дозволяє краще зрозуміти специфіку їх організації та взаємодії з аудиторією. Кожен із цих форматів має свої переваги та особливості, забезпечуючи різні способи доступу до культури і мистецтва для широкої публіки.

Гастрономічні фестивалі в Україні сприяють збереженню національної ідентичності, підтримці традицій та розвитку сучасних форм мистецтва. Вони стають важливим інструментом соціокультурного розвитку, стимулюючи творчість і освіченість населення, залучаючи іноземних учасників і сприяючи культурному обміну. Такі фестивалі також мають значний економічний вплив,

підвищуючи туристичну привабливість регіонів і стимулюючи місцеву економіку.

Усе це свідчить про важливість гастрономічних фестивалів для розвитку як національної культури, так і міжнародної культурної інтеграції. Різноманітність форматів і жанрів дозволяє охопити широкі верстви населення, сприяючи розвитку творчого потенціалу та формуванню культурного діалогу в Україні та за її межами.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ГАСТРОНОМІЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Гастрономічні фестивалі організовані за рівнем врахування локальних особливостей місця проведення

Організація гастрономічних фестивалів з урахуванням локальних особливостей є важливим аспектом в збереженні та розвитку регіональних традицій, культури та ідентичності. Фестивалі, що враховують культурні, історичні та етнографічні особливості місця проведення, не тільки сприяють популяризації місцевих традицій, але й створюють простір для культурного обміну та інтеграції. Ось кілька прикладів фестивалів, організованих із врахуванням локальних особливостей, і їх особливості за рівнем адаптації до місцевості:

1. Фестивалі, що глибоко враховують локальні традиції

Ці фестивалі є найбільш інтегрованими в місцеву культуру та історію. Вони організовуються на основі автентичних традицій, звичаїв, ремесел та природних особливостей території.

2. Фестивалі з акцентом на локальні мистецькі традиції

Це фестивалі, що відображають специфіку місцевої музики, танців або театрального мистецтва. Вони не тільки популяризують культурні практики регіону, але й організовують програму, в якій важливу роль відіграють місцеві митці.

3. Фестивалі з інтерпретацією місцевої історії та природи

Це події, що організовуються на основі історичних або природних особливостей регіону, інтерпретуючи їх у сучасному контексті через мистецтво.

4. Фестивалі з частковим врахуванням локальних особливостей

Такі фестивалі в більшості випадків мають загальноукраїнську або міжнародну спрямованість, проте містять елементи місцевої культури або історії.

Вони організуються для ширшої аудиторії та мають культурне значення, але їхній акцент на локальності може бути менш виражений..

5. Фестивалі з незначним врахуванням локальних особливостей

Це великі фестивалі, орієнтовані на міжнародну аудиторію, де локальні традиції можуть бути представлені поверхнево або як частина загальної програми, без глибокого занурення в місцеву культуру.

Гастрономічні фестивалі в Україні, зокрема на Сумщині, можуть варіюватися від тих, що глибоко інтегровані в місцеві традиції та історію, до подій, які є більше загальними та глобальними за характером. Врахування локальних особливостей на фестивалях залежить від мети організаторів і аудиторії, до якої вони звертаються. Найбільш успішними є ті заходи, що поєднують загальнонаціональні або міжнародні тенденції з автентичними елементами місцевої культури, що дозволяє підвищити значення таких фестивалів для місцевих громад і зберігати унікальність регіону.

Гастрономічні заходи за рівнем врахування локальних особливостей місця проведення можна також класифікувати за таким принципом:

1. Унікальність місця

Тут можна виділити фестивалі які пов'язані з певними спорудами, які знаходяться на локації, певними ландшафтними або історичними пам'ятками, місцевими традиціями, агрокультурою, або з штучними культурними локаціями.

2. Унікальність імен, що прославили локацію

Фестивалі, організовані за унікальністю імен, що прославили певні локації, часто ставлять за мету вшанувати видатних осіб, які стали символами цих місць. Такі події можуть бути пов'язані з історією, культурною спадщиною чи творчістю певних діячів, чийі імена асоціюються з місцевістю. Такі фестивалі не тільки популяризують культуру цього місця, але й слугують як форма національної чи місцевої ідентичності.

3. Особливість розвитку певного жанру мистецтва

Фестивалі, організовані за особливістю розвитку певного жанру мистецтва, зазвичай мають на меті популяризацію і розвиток конкретного виду творчості, будь-то музика, театр, кіно, живопис чи інші форми мистецтва. Ці фестивалі часто стають важливими культурними подіями в регіонах та країнах, вони об'єднують художників, митців, критиків, глядачів і сприяють розвитку творчих індустрій.

Одним із яскравих прикладів фестивалів організованих за унікальністю місця, а саме споруди, є фестиваль «Стара фортеця» у місті Тростянець. Тростянець — місто, яке на перший погляд може здатися звичайним, однак, за його межами ховається багатий культурний потенціал, переплетений з історією і народними традиціями. І серед усіх тих архітектурних пам'яток і природних красот, що зберігають дух минулого, є одне місце, яке символізує саме ту унікальність і глибину традицій — Круглий двір. Саме навколо цієї архітектурної пам'ятки і відбувається фестиваль, що поєднує часи і покоління, а також надає місту шанс відродити і зберегти свої культурні традиції для майбутніх поколінь.

Фестиваль у Круглому дворі — це не просто подія, це справжнє культурне свято, яке дарує глибоке занурення в історію і мистецтво Сумщини. Круглий двір, як архітектурна пам'ятка, має своєрідну атмосферу, яка немов повертає нас у минуле, в епоху, коли кожен двір мав свою особливу роль у житті громади, був осередком духовного і культурного життя.

Фестиваль є як би живою картиною цього двору, де кожен захід, кожен момент сплітається в єдину нитку. У програмі — все, що характерне для української глибинки: від музики до ремесел, від театральних вистав до гастрономічних див. І все це відбувається на фоні автентичної архітектури, що дає змогу учасникам і гостям фестивалю доторкнутися до тієї енергії, яку цей двір зберігає в собі вже століттями.

Кожен фестиваль, організований у Круглому дворі, пропонує особливу атмосферу, що поєднує традиційні ремесла, народні танці, пісні та кухню, що віддзеркалюють душу цієї землі. Кілька десятків майстрів народних промислів,

що приїжджають до Тростянця, презентують свої витвори: від гончарних виробів до вишивки, від дерев'яних скульптур до традиційного керамічного посуду. Їхні вироби — це не просто предмети побуту, це частина історії, частина культурної спадщини, яка через покоління передавалася з рук в руки. Всі ці майстри є жителями культурного процесу, що об'єднує сучасність і минуле, і їхня творчість оживляє ті традиції, що стали основою української культури.

Не можна не відзначити і музичну складову фестивалю. Справжні народні колективи з усієї Сумщини та інших регіонів України дарують глядачам справжній фольклорний вибух. Пісні, що співаються тут, мають свою неповторну інтонацію і свій характер, що передають не лише історію, а й душу народу. Кожна нота, кожен танець — це не просто розвага, це спосіб збереження тієї магії, яку несуть традиційні українські мелодії.

Кулінарний бік фестивалю також є важливою частиною цього культурного явища. Як і в усіх українських святах, гастрономія має центральне місце. Тут можна скуштувати страви, приготовані за давніми рецептами: від класичних борщів та вареників до смачних калачів, медівників та інших традиційних страв, якими славиться Сумщина. Кожен стіл на ярмарку — це свого роду історія, що розповідає про рідний край, про його кухню, смакові уподобання і гастрономічні звички. І кожен, хто хоч раз побував на фестивалі в Круглому дворі, не може не звернути увагу на той душевний підхід, з яким ці страви готуються, і на ту гостинність, яка панує серед учасників.

Тим не менш, фестиваль у Круглому дворі — це не лише святкування традицій. Це ще й можливість для місцевої громади Тростянця показати свою гостинність та відкритість, свій неповторний характер. Важливою частиною цього свята є саме взаємодія людей — місцевих жителів і гостей міста, які стають частиною цього великого культурного обміну. Тростянець на деякий час стає справжнім культурним центром, в який приїжджають люди з різних куточків України, щоб познайомитися з місцевими традиціями, стати свідками цієї культурної події, що зберігає дух українського села.

Важливо також зауважити, що фестиваль у Круглому дворі має величезне значення для розвитку культурного туризму. Він не тільки допомагає зберегти та популяризувати місцеву спадщину, але й створює економічні можливості для розвитку міста. Усі ці яскраві елементи культури, ремесел, гастрономії та музики перетворюють Тростянець на важливу культурну точку на карті України, яка має великі перспективи для майбутнього.

Фестиваль у Круглому дворі — це свято, що дарує відчуття єдності з минулим, з традиціями, з рідною землею. Це не просто подія, це — нагадування про те, як важливо зберігати свою ідентичність, свою культуру, і як важливо передавати ці традиції наступним поколінням. Адже в кінцевому рахунку саме через такі події, як фестиваль у Круглому дворі, ми можемо зберегти те, що дійсно важливе, і вчити нові покоління любити та шанувати свою історію.

Прикладом гастрономічного фестивалю організованого за врахуванням ландшафтних особливостей може слугувати «Родовід» у Куземині. Фестиваль «Родовід», що проводиться на Більському городищі у селі Кузьмин, є надзвичайно важливою подією для всіх, хто цікавиться історією та культурною спадщиною України. Це свято є справжнім вшануванням давніх традицій, на якому поєднуються археологічні відкриття, народні ремесла та відродження скіфських і слов'янських традицій.

Більське городище, яке є однією з найбільших археологічних пам'яток на території України, дає унікальну можливість не лише зануритись в атмосферу скіфської епохи, а й побачити, як ці традиції відроджуються в сучасності. Фестиваль «Родовід» організовано таким чином, щоб кожен відвідувач міг відчувати зв'язок із своїми коренями, зануритись в культуру своїх предків.

Основною родзинкою фестивалю є реконструкції скіфських обрядів та бойових сцен, які дають змогу уявити, як виглядало життя в ті давні часи. Крім того, учасники фестивалю можуть взяти участь у майстер-класах з народних ремесел: ткацтва, гончарства, виготовлення ювелірних виробів, а також

послухати традиційну музику та скуштувати страви, приготовані за старовинними рецептами.

Фестиваль «Родовід» став важливою культурною подією для Сумщини, яка сприяє збереженню і популяризації історичної спадщини та підтримці місцевих традицій. Це свято не лише для тих, хто цікавиться археологією, а й для тих, хто хоче пізнати себе через спадщину своїх предків.

Фестиваль "Козацький родослав", що проходить у Шаповалівці Конотопського району, є однією з найбільш знакових культурних подій Сумщини. Його основна мета — вшанування історичної спадщини українського козацтва, а також відзначення однієї з найважливіших подій в історії України — Конотопської битви 1659 року. Це битва між військами Гетьманщини на чолі з Іваном Виговським і московським військом, яка стала важливим етапом в боротьбі за незалежність України.

Кожного року на фестиваль приїжджають тисячі гостей, аби поринути в атмосферу козацьких часів, дізнатися більше про величну історію рідного краю та відчути дух національної гідності. Тема Конотопської битви стає основною у програмі свята. Це не лише важлива історична дата, але й символ боротьби українського народу за свою свободу та суверенітет.

У центрі фестивалю — реконструкції битви, які проводять актори та аматори в історичних костюмах. Відтворення знаменитих моментів боїв, тактичних маневрів та стратегій дає можливість глядачам відчути себе частиною великої історії, відзначити хоробрість і відвагу козаків, їхній незламний дух. Така реконструкція дозволяє не лише побачити, як відбувалася сама битва, але й краще зрозуміти її значення для майбутнього українського народу.

Окрім битв, на фестивалі можна побачити різноманітні виставки народних ремесел, де майстри демонструють традиційне козацьке ковальство, гончарство, вишивку та інші мистецтва. Майстер-класи дозволяють відвідувачам спробувати себе в ролі козака, навчитися різним ремеслам і здобути нові навички, що були характерні для українських майстрів минулих століть.

Фестиваль "Козацький родослав" також пропонує численні культурні заходи: виступи фольклорних колективів, козацькі пісні, народні танці, що доповнюють загальну атмосферу свята. Кожен гість може побачити живу традиційну українську музику, спробувати смачні страви національної кухні, познайомитися з багатим культурним спадком краю.

Особливе місце на фестивалі займають спортивні змагання, у яких беруть участь як дорослі, так і діти. Це й козацькі силові вправи, й ігри, що були популярні серед козаків: стрільба з лука, метання списа, перетягування канату. Такі заходи додають енергії та драйву, переносячи гостей у часи, коли козаки тренувалися й готувалися до бойових дій.

"Козацький родослав" у Шаповалівці — це не просто святкування, а глибоке вшанування пам'яті про героїчну Конотопську битву, важливість якої для історії України неможливо переоцінити. Відзначаючи цей день, ми не лише згадуємо про величні подвиги наших предків, а й наголошуємо на важливості збереження історичної пам'яті для майбутніх поколінь. Фестиваль об'єднує людей різних поколінь, адже для кожного з нас важливо знати свою історію та вшановувати тих, хто боронив рідну землю.

Завдяки такому заходу, як "Козацький родослав", ми маємо можливість не тільки відчувати зв'язок з минулим, а й глибше зрозуміти, чому ми маємо гордитися своєю нацією та її історією. Вшанування Конотопської битви є частиною великої і важливої справи — збереження національної гідності та пам'яті про героїв, які стали основою української державності.

Фестиваль "Кролевецькі рушники", що проходить у містечку Кролевець Сумської області, є важливою подією культурного життя регіону, яка присвячена збереженню та популяризації традиційного українського народного мистецтва. Особливу увагу на фестивалі приділяють кролевецьким рушникам, які стали справжньою гордістю місцевих майстрів і символом культурної спадщини Сумщини.

Кролевецькі рушники мають багатий історичний корінь, що сягає ще XIX століття, коли місцеві ткалі започаткували унікальну техніку вишивання, поєднуючи традиції та інновації. Вони відрізняються складними орнаментами, що часто включають геометричні фігури, рослинні мотиви та символи, пов'язані з родючістю та сімейним благополуччям. Ці рушники стали не тільки елементом повсякденного життя, але й обов'язковим атрибутом на весіллях, хрестинах та інших святкових подіях.

Організація фестивалю зберігає традиційний підхід, поєднуючи народні звичаї та сучасні форми культурних заходів. На фестивалі представлено різноманіття майстер-класів, виставок, концертів і ярмарків, де майстри демонструють свою майстерність і передають знання молодшим поколінням. Окрім вишивальницьких виробів, на фестивалі можна побачити й інші види народного мистецтва: гончарство, кераміку, традиційні костюми, що доповнюють загальну картину української культури.

Особливістю організації "Кролевецьких рушників" є те, що акцент робиться на залучення місцевих жителів та збереження автентичності традицій. Багато учасників фестивалю — це люди, які виростили в цих краях і мають глибоке розуміння значення рушника для їхніх предків. Водночас організатори активно використовують сучасні комунікаційні технології, щоб привернути увагу до цієї культурної спадщини широкою аудиторії, включаючи молодь.

Фестиваль також виступає важливим майданчиком для розвитку туристичної привабливості Кролевця. Відвідувачі не тільки мають можливість побачити унікальні вироби, але й долучитись до обрядів, які проводяться в рамках заходу, наприклад, участь у святкових ритуалах, що відображають давні традиції. Таким чином, "Кролевецькі рушники" стають не лише виставкою народної майстерності, але й живим святом, що поєднує минуле і сучасне, відновлюючи культурні зв'язки поколінь.

Фестиваль "Кролевецькі рушники" — це не тільки важливий захід для збереження народних традицій, але й свято єднання громади, місцевих майстрів

та гостей, яке сприяє популяризації української культури і національної ідентичності.

Hemp Fest, який проводиться щорічно в селі Сад Сумської області, став унікальною подією в Україні, поєднуючи культурні традиції та агрокультуру, зокрема, вирощування конопель. Фестиваль відзначається своєю спрямованістю на популяризацію конопель як культурної та економічно важливої рослини для країни, а також відродження давніх традицій її використання в народному господарстві.

Село Сад давно славиться вирощуванням конопель, і Hemp Fest став платформою для популяризації цієї культури, яка є невід'ємною частиною української агрокультури. Коноплі використовуються не тільки для виготовлення волокна та олії, але й мають величезний потенціал у медицині, косметології та харчовій промисловості. Фестиваль організують не лише для того, щоб показати важливість цієї рослини в історії України, але й для розвитку сучасних підходів до її вирощування та переробки.

Особливістю фестивалю є його організація, яка поєднує культурні заходи з аграрними темами. Програма заходу включає виставки, майстер-класи, лекції та форуми, на яких експерти та фермери діляться досвідом вирощування та переробки конопель, а також розповідають про їхній екологічний і економічний потенціал. Окрім цього, фестиваль включає музичні виступи, народні танці, ярмарки місцевих продуктів, де особлива увага приділяється продукції з конопель: одяг, текстиль, косметика та харчові продукти.

Hemp Fest також демонструє важливість інтеграції агрокультури в культурне життя, зокрема через пропаганду екологічних технологій та сталого розвитку. Оскільки конопля є однією з найекологічніших рослин, вона не тільки покращує якість ґрунтів, але й допомагає в зменшенні вуглецевого сліду, Hemp Fest ставить акцент на збереження навколишнього середовища та підтримку аграріїв, які працюють з екологічно чистими культурами.

Організація фестивалю у Саді демонструє глибоке розуміння зв'язку між агрокультурою та культурною спадщиною, і Hemp Fest, без сумніву, є важливою подією, яка сприяє розвитку місцевої економіки, популяризації здорового способу життя та збереженню українських аграрних традицій.

Фестиваль "Сіверське перевесло", що проходить у селі Слоут Сумської області, є значною культурною подією, яка об'єднує традиції, мистецтво та природу Сіверщини. Фестиваль відзначається своєю унікальною атмосферою, яка не лише відображає багатство місцевої культури, але й демонструє важливість створення культурних локацій, які поєднують природне середовище з людськими творіннями.

"Сіверське перевесло" організовується з метою збереження та популяризації традиційних ремесел, народної музики, танців і обрядів, що є важливою частиною культурної спадщини Сіверщини. Однак особливістю фестивалю є створення спеціальних "штучних" культурних локацій, які допомагають відтворити атмосферу минулих епох, де відвідувачі можуть відчути себе частиною історії.

Однією з таких локацій є реконструйовані козацькі селища, які відтворюють побут та архітектуру тих часів. Майстри з усієї України демонструють традиційні ремесла, такі як ковальство, гончарство, вишивка, що дозволяє не лише побачити, але й власноруч спробувати створити щось своє. Ці локації мають не лише освітній, а й інтерактивний характер, залучаючи гостей до участі в різноманітних майстер-класах, обрядових дійствах, що популяризують народні традиції та ремесла.

Особливість фестивалю також полягає у використанні сучасних технологій для створення та підтримки цих культурних локацій. Наприклад, організатори активно використовують мультимедійні та аудіовізуальні засоби для занурення відвідувачів у атмосферу стародавніх часів, а також для показу історичних подій через віртуальні та театралізовані виступи.

Крім того, фестиваль не лише зберігає традиції, але й активно сприяє розвитку села, адже створення культурних локацій потребує залучення місцевих жителів, що дає можливість розвитку туризму, ремесел та малого бізнесу.

"Сіверське перевесло" в Слоуті — це не просто фестиваль, а й приклад того, як штучно створені культурні локації можуть стати важливим інструментом для збереження традицій і розвитку сучасного культурного простору. Цей захід допомагає не лише вшанувати минуле, але й перетворити його на живу частину сучасності, забезпечуючи сталий розвиток місцевої громади.

Фестиваль "Вишневі усмішки", що проходить у Сумській області, є важливою культурною подією, присвяченою імені одного з найвідоміших українських письменників — Остапа Вишні, який прославив цей край своїми гумористичними творами. Саме завдяки його творчості, Сумщина здобула популярність, а "вишневі усмішки" стали символом радості, доброго гумору та народної мудрості.

Фестиваль організований із врахуванням унікальності імені Остапа Вишні та його величезного внеску в українську літературу. Назва свята — "Вишневі усмішки" — символізує не лише усмішки від читання його творів, але й атмосферу легкості та веселощів, яку можна відчутти під час заходу. Програма фестивалю включає театралізовані вистави, літературні читання, конкурси на кращу гумористичну розповідь, а також майстер-класи з традиційних ремесел.

Особливістю фестивалю є його тісний зв'язок з природою та культурною спадщиною Сумщини. Вишневі сади, які стали символом цього краю, часто згадуються в творах Остапа Вишні, тому в рамках свята проводяться виставки, ярмарки місцевих продуктів, включаючи вишневі варення, соки та десерти.

"Вишневі усмішки" в Сумській області — це свято, яке поєднує гумор, літературу, традиції та природу, створюючи неповторну атмосферу, яка залишає незабутні враження у серцях гостей та мешканців регіону.

Фестиваль "Чайковський Фест", який проводився у місті Тростянець Сумської області до повномасштабного вторгнення, був важливою культурною

подією, що привертала увагу не лише місцевих жителів, але й гостей з інших регіонів України. Цей захід став святом музики, культури та історії, присвяченим видатному композитору Петрові Іллічу Чайковському, чия родина мала зв'язки з Тростянцем.

Фестиваль проходив на відкритих майданчиках міста та в атмосфері, що поєднувала класичну музику, народні традиції та сучасні культурні тенденції. Особливістю заходу була програма, в якій головну роль відігравала музика Чайковського. На головній сцені фестивалю звучали не лише найвідоміші твори композитора, а й інтерпретації класичних композицій у сучасних стилях. Виступали симфонічні оркестри, камерні ансамблі та солісти, а також відбувалися майстер-класи з музики для аматорів.

Крім музики, фестиваль також включав театралізовані виступи, виставки мистецтва, кінопокази, а також ярмарки народних ремесел, що дозволяли відвідувачам зануритися у багатство української культури. В Тростянці під час фестивалю також проводилися екскурсії, на яких розповідали про історію родини Чайковських, що ще більше зміцнювало культурний зв'язок між музичним спадком композитора і цим чудовим містом.

Фестивалі, організовані за особливістю розвитку певного жанру мистецтва, є важливими культурними подіями, що сприяють популяризації та підтримці конкретних напрямків у мистецькому житті. Вони дають змогу глибше пізнати, як еволюціонує той чи інший жанр, підкреслюючи його унікальні риси, історичний контекст та сучасні тенденції.

Фестиваль "Чарівна мідь оркестрів" у Краснопіллі — це унікальна культурна подія, що фокусується на розвитку та популяризації мідних духових інструментів у класичній та сучасній музиці. Подія, що відбувається в маленькому, але мистецьки насиченому містечку, ставить за мету не лише ознайомлення з чудовими можливостями мідних інструментів, а й підтримку їхнього звучання в оркестровому складі, сприяючи розвитку цього музичного жанру. Виступи оркестрів, що використовують виключно мідні інструменти,

відкривають нові горизонти для слухачів, адже цей інструментальний склад здатен передати широкий спектр емоцій – від величної урочистості до енергійної ритмічності.

Особливістю фестивалю є не тільки музичне виконання, а й майстер-класи, де молоді музиканти можуть познайомитися з технікою гри на мідних інструментах, вивчити тонкощі звучання й інтерпретації музичних творів. Це дає можливість глибше розкрити потенціал жанру, який вимагає від виконавців технічної майстерності та емоційної глибини.

Організуючи цей фестиваль, Краснопілля стало своєрідним центром для творчих обмінів між музикантами, де кожен може долучитися до збереження та розвитку традиційного музичного мистецтва. "Чарівна мідь" стає не просто фестивалем, а справжнім святом, яке сприяє збагаченню культурного життя регіону і розвитку мистецьких форм, що переживають новий етап у своєму розвитку.

Фестиваль "Театральні обрії" у Лебедині — це важлива культурна подія, яка є свідченням розвитку театрального мистецтва в Україні, зокрема в регіонах, де театральна традиція зберігається та розвивається в унікальних формах. Це фестиваль, що охоплює різноманіття жанрів театру, від класичних постановок до експериментальних, авангардних форм, сприяючи розширенню горизонту театрального сприйняття.

Особливість фестивалю полягає у його акценті на розвитку нових театральних течій і пошуках нових форм вираження, що органічно поєднуються з традиціями українського театру. В рамках фестивалю ставляться вистави, які досліджують соціальні, культурні та психологічні теми, зокрема через інноваційні режисерські підходи. Тут можна побачити не лише класичні твори, але й сміливі експерименти, де поєднуються різні театральні техніки — від драматургії до фізичного театру, від інтерактивних постановок до мультимедійних проєктів.

"Театральні обрії" не лише збагачують культурне життя Лебедина, але й створюють платформу для обміну досвідом між професіоналами та аматорами, молодими талантами і досвідченими майстрами сцени. Фестиваль збирає театральні колективи з різних куточків України та навіть за її межами, що сприяє розвитку нових ідей та актуальних інтерпретацій традиційних жанрів.

Цей фестиваль демонструє не тільки особливість театального мистецтва в Лебедині, але й тенденції розвитку театру в Україні в цілому. Він показує, як театр може бути живим і динамічним мистецтвом, яке змінюється, адаптується до нових реалій та відкриває нові горизонти для сприйняття класичних і сучасних тем. У контексті театального розвитку це свято мистецтва стає важливою ланкою в культурному просторі, де кожна постановка стає не лише актом творчості, а й способом відображення соціокультурних процесів.

2.2. Міжнародні фестивалі у Сумській області

Сумська область в Україні є домівкою для низки міжнародних фестивалів, які привертають увагу не лише національних, а й міжнародних учасників та глядачів. Ці фестивалі допомагають сприяти культурному обміну, підтримувати традиції, а також популяризувати сучасне мистецтво на міжнародному рівні.

Міжнародні гастрономічні фестивалі, організовані в Сумській області, стають важливою частиною культурного ландшафту регіону, сприяючи розвитку творчих ініціатив, обміну досвідом та популяризації української культури на міжнародному рівні. Вони об'єднують митців з різних куточків світу, створюючи простір для взаємодії та збагачення культурного середовища, а також надають можливість місцевим жителям зануритися у світ класичного, сучасного та народного мистецтва.

Міжнародні гастрономічні фестивалі в Сумській області є не лише вікном у світ для місцевих жителів, але й важливою платформою для міжнародного культурного діалогу. Вони демонструють, як через мистецтво можна об'єднувати людей з різних культур, відкриваючи нові можливості для розвитку та

збереження культурної спадщини. Ці фестивалі роблять Сумщину не лише центром мистецького життя України, але й важливим місцем для зустрічей творчих людей з усього світу.

Одним із яскравих прикладів міжнародних фестивалів в Сумській області може слугувати фестиваль «Сурми України».

Міжнародний фестиваль духової музики «Сурми України» — це одне з найяскравіших культурних свят Сумської області, яке відзначається великою популярністю серед меломанів і музикантів з різних куточків світу. Фестиваль, що традиційно проходить в місті Суми, став важливою подією в культурному житті регіону та значущою платформою для популяризації духової музики.

Фестиваль "Сурми України" був заснований з метою розвитку та популяризації духових оркестрів, збереження традицій української музики та виховання молодих музикантів. Кролевець, відомий своїми музичними традиціями, став ідеальним місцем для такого заходу, оскільки місто має багатий досвід в організації культурних подій, а також є одним з центрів духової музики в Україні.

Фестиваль не лише привертає увагу до духових інструментів, а й сприяє розвитку музичного мистецтва в Україні. Це важливий захід для місцевої громади, який підтримує культурний обмін між Україною та іншими країнами, а також допомагає знайти нові таланти серед молодих музикантів.

Щороку фестиваль збирає учасників з різних куточків України та за її межами. До участі в "Сурмах України" запрошуються оркестри, ансамблі та солісти, що спеціалізуються на виконанні музики на духових інструментах. Окрім українських колективів, на фестивалі часто виступають музиканти з інших країн, що дозволяє створити атмосферу культурного обміну.

"Сурми України" стали важливим елементом культурного життя Кролевця та Сумщини загалом. Фестиваль сприяє розвитку духової музики в Україні, допомагає зберігати та примножувати музичні традиції, а також відкриває нові

горизонти для молодих талантів. Крім того, захід привертає увагу туристів, що позитивно впливає на розвиток місцевої економіки і туризму.

Фестиваль є значущою платформою для обміну досвідом між музикантами з різних країн. Він дозволяє дізнатися про новітні тенденції в музиці, знайти нові інтерпретації класичних творів, а також відкрити для себе нетривіальні музичні напрямки та жанри.

Міжнародний фестиваль духової музики "Сурми України" є важливою подією для Сумської області та всієї України. Це не лише святкування духової музики, але й майданчик для культурного обміну, творчого розвитку та підтримки молодих талантів. Фестиваль дарує можливість слухачам насолодитися високоякісними виступами, а учасникам — знайти нові можливості для самовираження та розвитку своїх навичок.

Наступним є Міжнародний фестиваль Bach-fest у Сумах. Це культурна подія, яка щороку привертає увагу любителів класичної музики не лише з України, а й з інших країн. Фестиваль, що присвячений творчості великого композитора Йоганна Себастьяна Баха, став важливою частиною культурного життя Сумщини і давно здобув популярність серед шанувальників класики.

Ідея створення фестивалю виникла як відповідь на потребу глибшого занурення в музичну спадщину Баха та популяризацію його творчості серед широкої аудиторії. В Сумах, містечку, що має багаті музичні традиції, організація такого фестивалю була надзвичайно вдалим кроком для розвитку класичної музики на регіональному рівні.

Фестиваль проводиться щорічно і привертає увагу не тільки українських, а й міжнародних музикантів, що прагнуть представити свої інтерпретації творів Баха. Перші заходи фестивалю були скромнішими, але з роками він набув великої популярності, ставши важливим культурним явищем не тільки для Сумщини, а й для України в цілому.

Однією з важливих рис фестивалю Bach-fest є його міжнародний характер. Щороку на ньому можна почути музику не лише українських виконавців, а й

музикантів із різних куточків світу. Фестиваль забезпечує культурний обмін, надаючи можливість слухачам познайомитися з інтерпретаціями творів Баха, що різняться залежно від традицій та культурних контекстів.

Міжнародний характер фестивалю також сприяє розвитку культурного діалогу, знайомству з різними школами виконання класичної музики та створенню умов для професійного розвитку молодих українських музикантів. Участь у фестивалі дає можливість українським виконавцям виступити на високій міжнародній платформі, а також знайти нові перспективи для співпраці з іноземними колегами.

Bach-fest в Сумах став важливою подією для культурного життя не лише міста, але й для всієї Сумської області. Завдяки фестивалю класична музика отримує визнання серед широкої аудиторії, а місто Суми та його околиці стають важливими центрами культури і мистецтва. Фестиваль допомагає залучити туристів і відвідувачів з різних куточків України та світу, підвищуючи культурний імідж регіону.

У Сумах фестиваль став не лише святом музики, а й можливістю для місцевих жителів поглибити своє розуміння класичної музики та відчутти її велич. Відвідувачі концерту мають можливість насолоджуватися неповторним звучанням творів великого композитора в живому виконанні, що надає їм особливу емоційну та естетичну цінність.

Наступним в списку міжнародних фестивалів є «Органум». Міжнародний фестиваль органної музики «Органум» — це не просто подія в культурному житті Сумщини, а й важливий захід, що має на меті популяризацію органної музики, підтримку молодих талантів та створення культурного діалогу між різними країнами. Завдяки цьому фестивалю Суми стали одним із важливих центрів органної музики в Україні, а його культурна значущість виходить далеко за межі міста та області. Фестиваль дарує можливість слухачам поринути у світ величної музики, що звучить з органів, один з найбільш потужних та багатоголосих музичних інструментів, здатних створювати неповторну атмосферу.

Фестиваль "Органум" було засновано з метою розвитку органної музики та популяризації цього інструмента, який не має рівних у здатності відобразити всю палітру музичних емоцій — від ніжних ліричних мелодій до величних і могутніх звучань. Суми стали ідеальним місцем для проведення такого заходу завдяки своїй історії, багатій культурній спадщині та наявності органів в історичних церквах і концертних залах міста, де цей інструмент знаходить своє ідеальне звучання.

Основною метою фестивалю є не лише поширення класичної органної музики, але й знайомство слухачів з новими тенденціями в органній музиці, популяризація сучасних композиторів, а також обмін досвідом серед музикантів. Під час фестивалю звучать твори як класичних композиторів — Йоганна Себастьяна Баха, Вольфганга Амадея Моцарта, Людвіга ван Бетховена, так і сучасних авторів, що розширюють можливості органу і дарують нові звукові враження.

Міжнародний фестиваль органної музики "Органум" у Сумах став важливою культурною подією для міста та країни, що сприяє розвитку органної музики, культурному обміну і відкриттю нових талантів. Цей фестиваль дарує слухачам незабутні миті музичної гармонії, глибокі емоційні переживання і можливість зануритися в світ класичної музики через один із найвеличніших інструментів. Водночас він є важливим кроком у розвитку української культури на міжнародній арені, відкриваючи нові можливості для музикантів і зміцнюючи культурні зв'язки між народами.

Міжнародний фестиваль "Схід-рок" у Тростянці — це одне з найяскравіших культурних явищ на Сумщині, що об'єднує прихильників рок-музики, молодих виконавців і шанувальників сучасних жанрів. Цей фестиваль, який став важливою частиною культурного життя регіону, не лише підкреслює унікальність української рок-сцени, а й надає можливість знайомства з міжнародними колективами, які привозять на фестиваль свої найкращі виступи. Однак "Схід-рок" — це не просто концерт, а справжнє свято, яке відкриває нові

горизонти для молодих талантів та дає можливість їм продемонструвати свою творчість на великій сцені.

Фестиваль проходить у Тростянці, місті, що відоме своєю гостинністю та багатими музичними традиціями. Тростянець, незважаючи на свій скромний розмір, вже давно став важливим центром культурного життя на Сумщині, і проведення такого масштабного заходу стало для міста важливою подією. "Схід-рок" привертає увагу не тільки українських, але й іноземних музикантів, адже фестиваль дає чудову можливість обмінятися досвідом з колегами, познайомитися з новими музичними течіями та підтримати нові гурти, які лише починають свій шлях у музиці.

Однією з особливостей фестивалю є його відкритість для різних стилів рок-музики. Тут можна почути все: від класичного року до альтернативного, металу та панку, а також рок в стилі фольклорних або етнічних композицій. Така різноманітність дозволяє кожному знайти щось близьке для себе, незалежно від уподобань у музиці. Виступи гуртів супроводжуються яскравими сценічними шоу, що додають емоційної насиченості і роблять фестиваль особливим.

"Схід-рок" — це також майданчик для молодих виконавців, які можуть заявити про себе і отримати нові можливості для розвитку. Багато місцевих і молодих українських гуртів, що ще не мають широкої аудиторії, отримують шанс показати свою музику на великій сцені, що для них є важливим кроком до визнання. Саме на таких фестивалях часто народжуються нові зірки української рок-сцени, адже це не просто концерт, а й місце для професійного росту.

Ще однією важливою складовою фестивалю є його міжнародний характер. На "Схід-рок" приїжджають гурти з різних країн, що створює унікальну атмосферу культурного обміну. Музиканти не лише грають свої твори, але й взаємодіють один з одним, обговорюють музичні тенденції, знайомляться з новими напрямками. Це дозволяє українській рок-музиці вийти на новий рівень, а міжнародним учасникам фестивалю краще зрозуміти культурні та музичні традиції України.

Фестиваль є не тільки музичним святом, але й важливим соціокультурним явищем. Він збирає в одному місці людей різного віку та національностей, об'єднуючи їх любов'ю до рок-музики. Для місцевих мешканців це ще й чудова можливість ознайомитися з музикою, яку вони зазвичай не чують у повсякденному житті, а для гостей з інших міст та країн — можливість побачити Тростянець, познайомитися з його культурою і мешканцями. Таким чином, фестиваль стає важливим майданчиком для розвитку культурного обміну і популяризації Тростянця як культурного центру.

Фестиваль "Схід-рок" у Тростянці також значно впливає на розвиток туризму в регіоні. Він привертає увагу до маленьких міст, показує, що навіть в невеликих населених пунктах можуть відбуватися масштабні культурні події, які збирають тисячі людей з різних куточків України та світу. Місто, яке може здатися на перший погляд непомітним, під час фестивалю перетворюється на центр музичної культури, і це має велике значення для місцевої економіки та іміджу.

Завдяки таким фестивалям, як "Схід-рок", українська рок-сцена стає більш відкритою для міжнародної аудиторії, а самі фестивалі допомагають формувати позитивний культурний імідж України на світовій арені. Цей фестиваль не лише дарує музику, але й створює платформу для розвитку нових музичних форм та знайомства з різними культурами через музику. "Схід-рок" став знаковим заходом, який об'єднує людей і дає можливість музикантам реалізовувати свої творчі амбіції на широкій сцені.

2.3 Сучасний стан гастрономічних фестивалів у Сумській області

Гастрономічні фестивалі у Сумській області в останні роки зазнали значних змін, пристосовуючись до сучасних умов та потреб суспільства. Вони стали важливим інструментом не лише для збереження традицій, але й для формування нових культурних практик, розвитку сучасних напрямів мистецтва, а також для підвищення туристичної привабливості регіону. У цьому підрозділі

буде розглянуто основні тенденції, які спостерігаються в організації та проведенні фестивалів у Сумській області, а також особливості культурно-мистецьких подій, характерних для цього регіону.

Однією з ключових тенденцій розвитку гастрономічних фестивалів у Сумській області є їх міжнародний характер. З кожним роком все більше фестивалів набувають статусу міжнародних, що дозволяє обмінюватися культурним досвідом, залучати іноземних гостей і творчі колективи з інших країн. Наприклад, фестивалі театрального мистецтва, кіно та музики часто включають участь іноземних артистів та колективів, що збагачує культурну програму заходів і сприяє розвитку культурної дипломатії.

Міжнародні гастрономічні події в Сумській області мають важливе значення не лише з культурної, а й з економічної точки зору. Вони залучають туристів з різних куточків світу, сприяють розвитку інфраструктури регіону та збільшенню доходів від туризму. Позитивно позначається і на іміджі Сумщини як культурного осередку України, що має потенціал для організації масштабних міжнародних заходів.

З сучасними технологічними досягненнями гастрономічні фестивалі Сумської області також зазнали змін. Впровадження нових медіа та цифрових технологій дає можливість значно розширити аудиторію та залучити до фестивалів не тільки місцевих жителів, а й глядачів з інших регіонів та країн.

Одним із прикладів є використання онлайн-трансляцій фестивальних подій. Багато фестивалів у Сумській області мають свої вебсайти або сторінки в соціальних мережах, де можна переглядати відео з основних подій, брати участь у онлайн-конкурсах або навіть бути частиною фестивалю без фізичної присутності. Це дозволяє залучати більшу аудиторію, особливо у періоди пандемій або обмежень на масові зібрання, коли можливості для фізичної участі в заходах обмежені.

Також зростає роль використання інтерактивних технологій для залучення молоді до фестивальних заходів. Це можуть бути цифрові арт-інсталяції,

інтерактивні виставки, використання віртуальної реальності для занурення в історичні події або тематичні вистави.

Незважаючи на позитивні тенденції, гастрономічні фестивалі на Сумщині стикаються з певними проблемами, які можуть обмежувати їх розвиток. Однією з основних є недостатнє фінансування, особливо на місцевому рівні. Багато фестивалів організовуються за рахунок благодійних коштів, спонсорів або участі волонтерів, що може обмежувати їх масштаби та якість проведення.

Ще однією проблемою є відсутність належної інфраструктури для проведення великих заходів, що ускладнює проведення фестивалів, зокрема в малих населених пунктах. Важливими також є проблеми, пов'язані з кадрами, оскільки для організації масштабних культурних заходів необхідні кваліфіковані фахівці в галузі культури, менеджменту та маркетингу.

Російське вторгнення на територію України в 2022 році стало важким випробуванням для всієї культурної інфраструктури країни, включаючи Сумську область. Війна принесла значні зміни в організацію гастрономічних фестивалів, які зазвичай були важливою частиною культурного життя регіону. У зв'язку з активними бойовими діями, численними обстрілами та евакуацією населення, багато запланованих заходів було скасовано або перенесено на більш безпечний час.

Проте навіть у таких складних умовах Сумська область не залишилася без культурних ініціатив. Гастрономічні фестивалі стали важливим елементом підтримки морального духу населення, забезпечення єдності та солідарності, а також відновлення культурного життя в умовах війни.

Одним із перших викликів, з якими зіткнулися організатори гастрономічних фестивалів у Сумській області, було забезпечення безпеки учасників і глядачів. Багато фестивалів, запланованих на 2022 рік, були скасовані або перенесені через військову ситуацію. Проте з часом, коли ситуація дозволила, деякі заходи все ж були організовані в новому форматі.

Однією з тенденцій стало перенесення фестивалів на онлайн-платформи, що дозволяло залучити аудиторію не лише з України, а й за кордоном. Онлайн-фестивалі, що проводилися через соціальні мережі, стрімінгові сервіси та відеоплатформи, стали важливим інструментом для підтримки культурної активності в умовах обмежень і комендантських годин.

Особливу роль відіграли малі формати фестивалів, які можна було організувати без великих масових зібрань. Наприклад, музичні виступи, виставки та майстер-класи проходили в більш камерних умовах, зокрема в укриттях, на відкритих майданчиках або в адаптованих приміщеннях. Це дозволяло дотримуватися заходів безпеки, не порушуючи при цьому культурної активності.

Однією з важливих функцій гастрономічних фестивалів під час війни стало залучення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) до культурного життя. Сумська область, що є однією з найближчих до кордону з Росією, стала місцем тимчасового притулку для тисяч українців, які були змушені покинути свої домівки через бойові дії. Фестивалі та культурні заходи стали важливим способом соціалізації, підтримки психологічного стану та залучення до активного життя.

Часто внутрішньо переміщені особи брали участь у різноманітних культурних подіях, як організатори, так і учасники. Це дозволяло їм не лише адаптуватися до нових умов, але й зберігати контакт з рідною культурою, сприяючи інтеграції та обміну досвідом між різними регіонами України.

Однією з важливих цілей гастрономічних фестивалів в умовах війни стало забезпечення підтримки українських митців. У часи війни багато художників, музикантів, акторів і інших представників творчих професій зазнали фінансових труднощів, а також обмежень у можливостях для виступів і роботи.

Організатори фестивалів Сумщини активно залучали місцевих митців, сприяючи їхній підтримці та популяризації їхніх творчих досягнень. Особливу увагу приділяли мистецьким проектам, які були націлені на підтримку національної єдності, патріотичну тематику та висвітлення подій війни. Так,

виставки, концерти, театральні постановки мали важливу роль не лише у культурній сфері, але й як форма соціальної підтримки нації в цілому.

Організатори обирають нові стратегії та формати проведення, зважаючи на досвід роботи в умовах війни, і продовжують привертати увагу до культурних досягнень Сумської області, створюючи заходи, які сприяють відновленню культурного середовища, покращенню психологічного стану громадян і підтримці національної ідентичності.

Незважаючи на складні обставини, викликані війною, гастрономічні фестивалі Сумської області продовжують виконувати важливу роль у житті регіону. Вони стали не лише засобом збереження національної ідентичності та культурної спадщини, але й інструментом моральної підтримки громадян, важливим елементом соціальної згуртованості та відродження національного духу. Переживши кризу, фестивалі на Сумщині мають великі перспективи для відновлення та подальшого розвитку, сприяючи не лише культурному, але й економічному відновленню регіону.

У даному розділі було розглянуто важливі аспекти гастрономічних фестивалів, що відбуваються в Сумській області, зокрема на прикладі фестивалю "Схід-рок". Охарактеризовано різноманітність музичних напрямів, які представлені на цьому фестивалі, а також важливу роль, яку він відіграє у розвитку місцевої культурної та соціальної інфраструктури. Крім того, особлива увага була приділена тому, як фестивалі стали майданчиками для молодих українських виконавців, надаючи їм можливість продемонструвати свою творчість та отримати визнання, а також забезпечити платформу для розвитку культурного обміну через участь міжнародних музичних колективів.

Аналізуючи сучасний стан гастрономічних фестивалів у Сумській області, можна зробити висновок, що ці заходи набувають все більшого міжнародного характеру. Це не тільки сприяє розвитку культурної дипломатії, а й забезпечує економічний розвиток регіону, адже фестивалі приваблюють туристів, збільшують доходи від туризму та створюють позитивний імідж Сумщини як

культурного осередку. Технологічні новації, зокрема використання цифрових платформ і онлайн-трансляцій, дозволяють фестивалям досягати більшої аудиторії, що значно розширює можливості для культурних заходів навіть у складних умовах. Водночас інтерактивні технології та віртуальна реальність відкривають нові горизонти для залучення молоді та розширення культурних практик.

Однак, поряд з досягненнями, існують і суттєві виклики, зокрема недостатнє фінансування та проблеми з інфраструктурою для великих заходів, що обмежують масштаби та якість проведення фестивалів, особливо в малих населених пунктах. Ці проблеми вимагають подальшої уваги, зокрема на рівні місцевої влади та організацій, які займаються культурним розвитком. Зокрема, обмежене фінансування часто призводить до залежності фестивалів від благодійних коштів і спонсорів, що може позначатися на їх сталому розвитку.

Особливий акцент було зроблено на значенні фестивалів у період війни. Гастрономічні заходи в умовах воєнного часу стали важливим інструментом соціальної згуртованості, підтримки морального духу, збереження національної ідентичності та культурної спадщини. Вони відіграли ключову роль у підтримці внутрішньо переміщених осіб, що стали частиною Сумської області, допомагаючи їм адаптуватися, інтегруватися в нове середовище та зберігати зв'язок з рідною культурою. Це також дозволило підтримати українських митців, які опинилися в складних умовах через війни, забезпечивши їм можливість для творчої самореалізації.

Фестивалі стали важливими не тільки як культурні події, але й як форми соціальної підтримки, що допомогли відновити національний дух і згуртувати громадян під час складних випробувань війни. Продовження їх проведення, навіть в умовах обмежених можливостей, свідчить про їх важливість для морального і соціального відродження нації. Вони стали не тільки місцем для культурного обміну, але й ключовими елементами відновлення національної єдності і згуртованості.

Загалом, гастрономічні фестивалі в Сумській області, зокрема "Схід-рок", виконують численні функції: від збереження культурної спадщини до підтримки місцевої економіки та соціальної згуртованості. Вони стають важливими інструментами для розвитку туризму, культурного обміну, підвищення національної свідомості та моральної підтримки під час складних періодів, зокрема війни. Незважаючи на існуючі проблеми та обмеження, ці фестивалі мають значний потенціал для подальшого розвитку та зміцнення культурного іміджу України, як на національному, так і на міжнародному рівнях.

РОЗДІЛ 3. МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Аналіз наявних можливостей організації фестивалів у громадах Сумської області

Сумська область, розташована на північному сході України, володіє багатою історією, різноманітною природою та великим потенціалом для організації культурних та мистецьких заходів. Її різні міста і громади мають величезні можливості для проведення фестивалів, які можуть стати не лише важливими культурними подіями, а й значними економічними двигунами, здатними привернути увагу туристів, зокрема з інших регіонів України та з-за кордону.

Починаючи з обласного центру, Суми, місто з багатою історією та архітектурною спадщиною, можуть стати чудовим майданчиком для культурних фестивалів різного спрямування. Завдяки своїм центральним площам, парковим зонам, соборам та історичним пам'яткам, Суми можуть приймати великі культурні події, наприклад, театральні фестивалі, фестивалі класичної музики або вуличних виступів. Крім того, Суми мають всі шанси стати осередком для нових мистецьких заходів, орієнтованих на молодіжну аудиторію, таких як фестивалі сучасного мистецтва, моди та кіномистецтва. Окрім того, Суми мають традицію проведення музичних подій, зокрема в рамках відомих музичних фестивалів, що можуть стати важливим культурним атракціоном для міста.

Не менш важливим є Тростянець, місто, яке стало відоме завдяки рок-фестивалю "Схід-рок", що щороку збирає велику кількість шанувальників рок-музики. Завдяки своїм майданчикам і розвитку музичних культурних традицій, Тростянець є ідеальним місцем для розвитку музичних фестивалів, таких як рок-, метал-, альтернативний та інші жанри. Крім того, місто може стати осередком для проведення етнофестивалів, що відобразатимуть місцеві традиції, народні

танці та музику. Тростянець має всі шанси стати важливим центром не тільки для аматорських, а й для міжнародних фестивалів, залучаючи групи з різних країн.

Серед інших міст Сумщини, варто згадати Глухів, що є важливим культурним осередком з багатою історією. Глухів – колишня столиця Лівобережної України та культурний центр, що може стати чудовим місцем для фестивалів історії та літератури. Тут можна проводити тематичні події, присвячені українським письменникам та діячам культури, таким як Іван Котляревський або Леонід Глібов, що стали важливими постатями в історії української літератури. Окрім того, місто може бути осередком для театральних фестивалів, літературних конкурсів та зустрічей.

Охтирка, з її історичною спадщиною та традиціями, може стати важливим місцем для організації етнофестивалів, народних свят, фестивалів ремесел і кулінарії. Місто має великий потенціал для розвитку мистецьких заходів, які відображають традиції Сумщини та східноукраїнського регіону, а також можуть стати важливим елементом для підтримки місцевої економіки через промоцію регіональних продуктів, ремесел та гастрономії.

Шостка, відома своєю промисловою історією, може бути місцем для організації фестивалів, що поєднують технічні та культурні елементи, зокрема науково-промислових та інноваційних фестивалів. Тут можна проводити виставки новітніх технологій, індустріальні виставки, але й мистецькі заходи, що презентують сучасні форми творчості та дизайну.

Крім того, Сумська область багата на природні ресурси, що також можуть стати основою для організації фестивалів на свіжому повітрі. Ліси, річки, озера та інші природні ландшафти можуть стати чудовими локаціями для проведення екологічних, активних, спортивних фестивалів, а також фестивалів, що популяризують здоровий спосіб життя.

Усі ці можливості можуть бути значно посилені, якщо звернути увагу на відомих людей, які народилися на Сумщині, чия діяльність і творчість можуть надихнути на організацію відповідних фестивалів.

Одним з перспективних напрямів для розвитку фестивалів на Сумщині є проведення подій, присвячених традиціям, ремеслам та народному мистецтву. Мала б велике значення популяризація місцевих народних промислів, таких як ткацтво, гончарство, вишивка, а також організація ярмарків, де місцеві майстри могли б демонструвати свої вироби, проводити майстер-класи та продавати свою продукцію. Це не лише сприяло б розвитку туризму, але й допомогло б зберегти унікальні культурні традиції Сумщини, які можуть бути цікаві як для внутрішніх, так і для іноземних туристів.

Природа Сумщини також є важливим фактором, який відкриває великі можливості для організації екологічних фестивалів, заходів на відкритому повітрі та активного відпочинку. Завдяки лісовим масивам, річкам та озерам, регіон ідеально підходить для фестивалів, які поєднують культурну складову з природною. Це можуть бути фестивалі активного туризму, екологічної свідомості, збереження природи, а також організація заходів для молоді, таких як спортивні змагання, велопробіги, змагання з орієнтування або кемпінг.

Особливу увагу варто приділити і темі розвитку культурних і мистецьких фестивалів в контексті національної ідентичності. У цей складний час, коли Україна переживає війну, культурні заходи можуть стати потужним інструментом моральної підтримки населення, а також сприяти консолідації українського суспільства. Події, присвячені національним героям, історичним подіям, боротьбі за незалежність, вшануванню пам'яті жертв війни та іншим важливим етапам української історії, можуть стати не тільки культурними, але й виховними для молодого покоління.

Особливо важливою є роль культурних фестивалів у підтримці місцевих митців, музикантів, художників та творчих колективів. Сумщина славиться багатьма талановитими людьми в різних сферах мистецтва, від літератури до музики та театру. Фестивалі можуть стати платформою для нових українських зірок, сприяючи їхньому розвитку та популяризації. Організація концертів, театральних постановок, виставок, презентацій нових книг чи музичних

альбомів може стати важливою підтримкою для митців в умовах економічної та соціальної кризи.

Зважаючи на значну роль Сумщини в історії України, фестивалі можуть бути спрямовані на відродження культурної спадщини і популяризацію досягнень місцевих діячів культури. Зокрема, варто звернути увагу на значущі постаті, що народилися на Сумщині. Серед них, крім вже згаданих Івана Котляревського та Пантелеймона Куліша, можна згадати українського композитора Миколу Лисенка, якого вважають основоположником української класичної музики. Його спадщина може стати основою для музичних фестивалів, що просувають класичну українську музику, а також для популяризації музичного мистецтва серед молоді. Важливо також згадати відомих театральних діячів, таких як Марко Кропивницький, чії роботи стали основою для розвитку українського театру. Театральні фестивалі, які відображають його творчість, можуть сприяти популяризації української драматургії та театального мистецтва в цілому.

Особливим аспектом є і те, що Сумщина має значний потенціал для розвитку гастрономічного туризму, що може стати важливою частиною культурних фестивалів. Місцеві страви, рецепти, що передаються з покоління в покоління, можуть стати основою для організації гастрономічних подій. Наприклад, фестивалі української кухні, приготування традиційних страв за старовинними рецептами, можуть привернути увагу туристів з інших регіонів, а також стати місцем обміну кулінарними традиціями.

Таким чином, можливості для організації фестивалів на Сумщині дуже широкі та різноманітні. Регион володіє значним культурним та природним потенціалом, що дозволяє створювати заходи для широкої аудиторії. Важливим фактором для успіху таких фестивалів є активна підтримка місцевих громад, митців, організацій та волонтерів, а також правильна стратегія промоції цих подій. Сумщина може стати справжнім культурним осередком України, здатним

залучати тисячі туристів і сприяти розвитку місцевої економіки та соціальної згуртованості.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну поставило країну перед безпрецедентними викликами, але також виявило силу та стійкість української нації. Одним із важливих елементів культурного відродження в умовах війни стали фестивалі та культурні події, що не тільки підтримують національну ідентичність, але й стають потужним інструментом для мобілізації суспільства. Для Сумської області, розташованої на сході України, фестивалі можуть стати важливим елементом культурного життя, що зберігає традиції та сприяє соціальній згуртованості.

Зважаючи на багатий культурний спадок Сумщини, наявність видатних діячів, що народилися на цих землях, таких як Іван Багряний, Пантелеймон Куліш та Олександр Олесь, фестивалі в регіоні можуть стати своєрідними центрами збереження української національної пам'яті, підтримки патріотичного духу та об'єднання громад. Така культурна активність є надзвичайно важливою в умовах війни, оскільки дозволяє не лише підтримувати моральний стан населення, але й створює платформу для відновлення національної єдності. Фестивалі, пов'язані з цими видатними особистостями, можуть стати не тільки місцем популяризації української літератури та мистецтва, а й важливим соціальним процесом, що допомагає громаді адаптуватися до нових реалій, зберігаючи зв'язок з рідною культурою.

Повномасштабна війна поставила низку серйозних викликів для організації культурних заходів, зокрема для фестивалів, які можуть бути частково або повністю скасовані через проблеми безпеки. Багато закритих приміщень, де традиційно відбувалися культурні події, стали непридатними для використання, а організувати масові заходи в умовах постійної загрози бомбардувань і обстрілів стало майже неможливо. Проте навіть в таких складних умовах культура знайшла нові форми існування.

Одним з найбільш ефективних способів проведення фестивалів у цей період стало використання онлайн-платформ для проведення культурних заходів. Інтернет став можливістю для митців та організаторів продовжувати свою діяльність, не відриваючись від аудиторії, не зважаючи на фізичні обмеження та небезпеки. Музичні концерти, театральні постановки, літературні читання і мистецькі виставки можуть бути транслювані в Інтернеті, що дозволяє не тільки підтримувати зв'язок із локальною аудиторією, а й залучати міжнародну спільноту, яка активно підтримує Україну. Таким чином, Сумщина, завдяки своїм творчим ресурсам та культурному спадку, може стати однією з центральних культурних платформ в онлайн-просторі, демонструючи силу та відродження української культури навіть в умовах війни.

Іван Багряний, народжений у селі Куземин на Сумщині, був яскравим представником української інтелігенції, який не тільки зробив великий внесок у літературну та політичну думку, а й став символом боротьби за свободу. Його творчість та громадянська позиція, особливо в умовах тоталітарного режиму, здобули визнання серед українців та всього світу. Враховуючи актуальність ідей Багряного в період війни, фестивалі, присвячені його творчості, можуть стати важливими заходами для популяризації патріотичних тем. Виставки, театральні постановки за мотивами його творів (особливо, таких як «Тигролови»), літературні вечори, а також дискусії та лекції про його життя та діяльність можуть сприяти не тільки популяризації національної літератури, але й закріпленню ідеї боротьби за національну незалежність.

Проведення таких заходів не лише дасть можливість більш глибоко ознайомити громадян з ідеями Багряного, а й створить платформу для соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб, які, можливо, перебувають у Сумській області. Це буде чудовий шанс для обміну культурними цінностями та відновлення внутрішньої сили нації.

Пантелеймон Куліш, який народився в селі Вороніж на Сумщині, був не лише видатним письменником, але й важливою постаттю, яка сприяла розвитку

української мови та літератури. Як перекладач, він зробив великий внесок у збереження національної мови, а його діяльність у боротьбі за культурне відродження України ще більше підкреслює важливість збереження національних традицій під час війни.

Фестивалі, присвячені Пантелеймону Кулішу, можуть включати театральні постановки за його творами, літературні конкурси, наукові конференції та лекції, присвячені його спадщині. Таким чином, ці заходи не лише сприятимуть збереженню культурної ідентичності українців, але й допоможуть нагадати сучасному поколінню про важливість мовного та культурного відродження в умовах війни. Під час таких фестивалів можна організовувати літературні зустрічі, де обговорюватимуться проблеми збереження української мови, актуальність Кулішевих творів та їх вплив на сучасну літературу.

Олександр Олесь, який народився в Білопіллі на Сумщині, був одним із найвідоміших українських поетів і драматургів. Його творчість відображає глибокі патріотичні почуття, боротьбу за національну незалежність, що є особливо актуальним в умовах сьогодення. Олександр Олесь був автором віршів, що прославляють боротьбу за свободу і гідність українського народу. Тому фестивалі, присвячені Олександру Олесю, можуть включати поетичні вечори, літературні читання, музику на основі його віршів та театральні постановки.

Крім того, фестивалі, що організовуються в його честь, можуть охоплювати не тільки культурні заходи, але й обговорення важливих національних тем, таких як боротьба за незалежність, гідність людини та духовне відродження нації. В такому контексті, проведення таких фестивалів стане потужним інструментом моральної підтримки та згуртування нації в умовах війни.

Перспективи організації фестивалів у Сумській області в умовах повномасштабного вторгнення Росії є дуже обнадійливими. Сумщина, завдяки своєму культурному потенціалу та спадщині таких видатних постатей, як Іван Багряний, Пантелеймон Куліш і Олександр Олесь, може стати важливим центром культурного життя країни, який допомагає зберігати національну ідентичність,

підтримувати патріотичний дух та сприяти моральному відновленню українців. У часи війни фестивалі стають не лише інструментом культурного обміну, але й важливими соціальними подіями, що сприяють єдності нації, підтримці внутрішнього духовного стержня та збереженню культурної спадщини, що так важлива для відновлення і подальшого розвитку України після війни.

Постаті Сумщини, чії імена повинні бути вшановані на фестивалях.

Борис Гмиря — видатний український оперний співак, який народився в Сумській області, став символом української вокальної школи. Його творчість і сила голосу принесла славу Україні на міжнародній арені. В умовах війни фестивалі, присвячені Борису Гмирі, можуть стати важливим інструментом для збереження культурної спадщини та для популяризації українського вокального мистецтва. Концерти, вистави, майстер-класи та лекції, присвячені його творчості, можуть не тільки надихати нові покоління співаків, але й нагадувати всьому світу про українську культуру в найскладніші часи.

Георгій Нарбут — український художник-графік, родом з Сумщини, чії роботи є важливою частиною українського мистецтва початку ХХ століття. Його стиль, що поєднує елементи української народної графіки з європейським модернізмом, має надзвичайно важливе значення для розвитку національної культури. Фестивалі, присвячені Нарбуту, можуть включати виставки графічних робіт, лекції, майстер-класи з графіки та дизайну, а також знайомити глядачів із новітніми проектами в графічному мистецтві. Це буде важливим кроком для популяризації мистецтва та підтримки культурної пам'яті у часи війни.

Давид Бурлюк, видатний художник і поет, родом з Сумщини, є представником українського футуризму та авангарду. Його творчість має революційний характер і відображає глибокі соціальні та політичні процеси. Сьогодні, в умовах війни, коли українці знову змушені боротися за свою незалежність, фестивалі, присвячені Давиду Бурлюку, можуть стати платформою для популяризації авангардного мистецтва, яке відображає боротьбу за свободу

та національну ідентичність. Виставки його картин, поетичні читання та лекції можуть стати важливим елементом культурної мобілізації.

Іван Кавалерідзе — видатний український скульптор, кінорежисер і актор, який також народився в Сумській області, зробив великий внесок у розвиток української кінематографії. Його роботи, зокрема, в кіно та скульптурі, відображають патріотичні мотиви та прагнення до національної гідності. Фестивалі, присвячені Кавалерідзе, можуть включати покази фільмів за його участі, виставки його скульптур, театральні постановки, що основані на його сценаріях, та обговорення його впливу на українське кіно та мистецтво.

ворчість великих діячів, таких як Борис Гмиря, Анатолій Мокренко, Георгій Нарбут, Давид Бурлюк та Іван Кавалерідзе, є невід'ємною частиною української культури, і вшанування їхньої пам'яті через фестивалі не тільки сприятиме збереженню національної ідентичності, але й стане важливим кроком у підтримці культурного відродження України в умовах війни. Сумщина, як культурний осередок, має всі можливості для організації таких заходів, які будуть не лише сприяти моральній підтримці, але й підтримці національного духу у важкий період війни.

Сумщина славиться не тільки відомими постатями, які прославили даний регіон, а й різними природними та історичними локаціями. Для Сумщини, яка має багатий культурний, історичний та природний спадок, є унікальні можливості для організації таких подій, що ґрунтуються на використанні визначних місць регіону, таких як Шпилівка, Шелехівське озеро, Крейдяні пагорби у Могриці, Скіфські кургани, Сім джерел у селі Шалигіне.

Шпилівка — це місце, яке, завдяки своєму історичному та природному значенню, може стати важливим майданчиком для організації культурних подій. Цей куточок природи, зокрема ландшафти та археологічні пам'ятки, є частиною історії Сумщини. Організація фестивалю на цьому місці дозволить не лише відзначити природну красу та історичну значущість регіону, але й залучити місцевих мешканців та туристів до активної участі в збереженні культурної

спадщини. В умовах війни, коли українці прагнуть підтримати та відновити свої культурні корені, фестиваль, що проходитиме на території Шпилівки, може стати місцем для об'єднання громади, де разом з історичними пам'ятками можна буде представити традиційну музику, танці, мистецтво та інші форми культури. Такі заходи, покликані зберегти та передати майбутнім поколінням національні традиції, стають важливими у контексті об'єднання українців у боротьбі за свою незалежність.

Шелехівське озеро, розташоване на Сумщині, є справжньою природною перлиною цього регіону. Завдяки своїй мальовничій красі та чистоті води, воно має великий потенціал для організації екологічних та культурних заходів. У період війни, коли питання збереження природи набуває особливого значення, такий фестиваль може акцентувати увагу на важливості охорони навколишнього середовища, а також сприяти розвитку екологічної свідомості серед населення. Окрім того, фестиваль біля озера може включати в себе водні види спорту, майстер-класи на тему народних ремесел, народні гуляння, концертні виступи. Це не тільки створить можливість для культурного обміну, але й сприятиме моральному відродженню людей, даючи їм можливість відпочити та відновити сили в цей складний період. Важливим аспектом таких заходів є те, що вони можуть сприяти розвитку місцевого туризму, що в умовах війни є необхідним для підтримки економіки регіону.

Крейдяні пагорби в Могриці є унікальним природним об'єктом, який не тільки вражає своєю красою, але й має великий потенціал для організації культурних та мистецьких фестивалів. Це місце є частиною національного культурного ландшафту України і може стати важливим центром для проведення заходів, які акцентують увагу на історії та культурі України, зокрема на давніх часах, коли територія була заселена скіфами та іншими народами. Відзначення історичних етапів розвитку українського народу через фестивалі, що проводитимуться на таких значущих об'єктах, допоможе підкреслити безперервність культурної традиції. Зокрема, фестивалі, присвячені народним

ремеслам, козацьким традиціям та стародавнім мистецтвам, можуть стати не лише культурними, але й важливими для збереження національної ідентичності у цей час. Могриця, завдяки своїй історичній значущості та красі, стане ідеальним місцем для таких заходів.

Сім джерел у Шалигіному є не лише природною цінністю, але й унікальним місцем для проведення фестивалю, присвяченого темі здоров'я та духовного відродження. Оскільки водні ресурси в Україні є частиною національної культурної спадщини, то фестиваль, який проходитиме в цьому місці, може включати в себе елементи, що сприяють відновленню психічного та фізичного здоров'я. Програма таких фестивалів може включати йога-сесії, медитації, лекції на тему здорового способу життя, культурні виступи, що мають духовну тематику. У часи війни, коли населення переживає стрес та психологічні потрясіння, таке місце може стати важливим пунктом для відновлення внутрішнього балансу та сили, що допоможе зміцнити моральний дух нації. Окрім того, фестиваль у такому місці може мати великий екологічний компонент, адже він сприятиме підвищенню свідомості населення про важливість збереження природних ресурсів та довкілля.

Однією з таких локацій є також Скіфські кургани які знаходяться на території Сумської області, прикладом можуть слугувати кургани, які розміщуються на території Буринської громади.

Проходячи практику у Відділі культури та туризму, я мав можливість детально ознайомитися з організацією культурних та туристичних подій на території Буринської громади Сумської області, зокрема з можливістю організації фестивалів, які підкреслюють історичну та культурну спадщину цього регіону. Однією з найбільш значущих культурних і природних пам'яток на території громади є Скіфські кургани, що дає величезний потенціал для створення унікальних культурних подій, які можуть стати важливою складовою туристичної та культурної політики громади.

Скіфські кургани на Буринщині — це справжня перлина археології, що не лише привертає увагу істориків та археологів, але й має величезний потенціал для культурного розвитку громади. Враховуючи їхню значущість і можливість залучення до організації фестивалів, це місце може стати важливим майданчиком для проведення різноманітних заходів, які підкреслюють давню історію нашого народу, його зв'язок з минулим та сприяють розвитку національної ідентичності.

Одним із найбільш перспективних напрямків є організація фестивалю, присвяченого історії та культурі скіфських часів. Ідея проведення фестивалю на території курганів полягає не лише у створенні культурного заходу, але й у залученні широкої аудиторії до пізнання багатой історії цього регіону. Такий фестиваль може поєднувати різноманітні культурні форми: театральні постановки, що відображають скіфську історію, виставки археологічних знахідок, майстер-класи з традиційних ремесел, а також музичні та танцювальні виступи. Особливу увагу можна приділити реконструкціям скіфських свят, звичаїв і обрядів, що дозволить не тільки розважити гостей, але й наочно продемонструвати культурні традиції наших предків.

Окрім цього, Скіфські кургани на території Буринської громади можуть стати унікальним місцем для проведення фестивалів народного мистецтва та ремесел. Привернення уваги до традиційних занять, таких як гончарство, ткацтво, ковальство, різьблення по дереву, дозволить не лише відродити стародавні ремесла, але й сприятиме їх популяризації серед молоді. Паралельно можна організувати виставки та ярмарки, де місцеві майстри могли б продавати свої вироби. Окрім того, це сприятиме розвитку місцевого бізнесу і залученню туристів до громади.

Враховуючи, що Скіфські кургани є археологічною спадщиною, важливо також приділяти увагу освітнім та екологічним аспектам таких фестивалів. Можна організувати лекції, екскурсії, семінари, що розповідатимуть про історію курганів, їх значення для розвитку археології та культури, а також про необхідність їх збереження для наступних поколінь. Створення освітніх програм,

орієнтованих як на школярів, так і на туристів, допоможе привернути увагу до важливості збереження історичної спадщини та екологічної відповідальності.

Фестивалі, організовані на території Буринської громади, можуть стати важливим інструментом не тільки для збереження та популяризації місцевої культурної спадщини, а й для розвитку туризму в регіоні. Під час таких заходів можна розробити туристичні маршрути, які включатимуть відвідини археологічних пам'яток, історичних та природних об'єктів, знайомство з місцевою культурою та традиціями. Тому важливо, щоб організація фестивалів сприяла розвитку туристичної інфраструктури громади, підтримці місцевого бізнесу та стимулюванню економіки через залучення туристів з інших міст і навіть країн.

Під час практики я також мав змогу спостерігати, як важливо для організаторів фестивалів створювати умови для залучення місцевої громади до активної участі в культурних подіях. Важливо, щоб фестивалі не лише були орієнтовані на зовнішнього туриста, але й активно залучали місцевих мешканців до творчих і організаційних процесів. Це створює відчуття причетності до розвитку власної громади та дозволяє відроджувати традиції в живому, актуальному форматі. Місцеві жителі можуть стати не лише глядачами, але й організаторами, учасниками виступів, волонтерами, що сприятиме формуванню спільної ідентичності та покращенню соціального клімату.

Також важливим аспектом є те, що такі фестивалі можуть стати своєрідними маркерами, які підкреслюють інноваційний потенціал громади. Завдяки грамотній організації заходів, що об'єднують культуру, історію, мистецтво і туризм, Буринська громада може привернути увагу до себе на національному рівні та заявити про себе як центр культурного відродження Сумщини. Подібні події не тільки підтримають моральний дух громади, але й допоможуть створити нові можливості для розвитку економіки через туризм, торгівлю, місцеві ремесла.

Загалом, організація фестивалів на території Буринської громади, зокрема на Скіфських курганах, може стати не лише культурним святом, а й потужним інструментом для збереження історії, розвитку економіки та підтримки морального духу під час труднощів, спричинених зовнішніми викликами. Це може стати важливим кроком до відродження та популяризації культурної спадщини регіону, створення нових можливостей для громади, що в свою чергу допоможе покращити якість життя її мешканців і залучити увагу до Буринської громади на всю країну.

3.2 Втілення перспектив розвитку у майбутньому

Сумська область, розташована на північному сході України, є важливим культурним та історичним регіоном, що володіє значним потенціалом для розвитку туристичної та культурної інфраструктури. Враховуючи велику кількість природних та історичних пам'яток, багатство традицій та культурну спадщину, Сумщина може стати важливим осередком культурного туризму в Україні. Одним із найперспективніших напрямків розвитку цієї сфери є організація гастрономічних фестивалів, які здатні не лише залучити туристів, але й сприяти збереженню національної ідентичності, розвитку місцевої економіки та формуванню позитивного іміджу області на всеукраїнському та міжнародному рівнях.

Сумщина володіє унікальними природними та культурними об'єктами, які можуть стати основою для організації фестивалів. Місцеві природні ландшафти, історичні пам'ятки та археологічні розкопки дають можливість створювати різноманітні формати культурних заходів. Серед них варто виділити Скіфські кургани, які є важливою археологічною пам'яткою і можуть стати центром для фестивалів, що поєднують історію, культуру і природу.

Одним із важливих аспектів розвитку фестивальної діяльності в Сумській області є врахування багатой історичної спадщини, зокрема, таких видатних постатей, як Іван Багряний, Пантелеймон Куліш, Олександр Олесь, Борис Гмиря,

Анатолій Мокренко, Георгій Нарбут, Давид Бурлюк, Іван Кавалерідзе. Кожен з них зробив значний внесок у розвиток української культури та мистецтва, і їхні імена можуть стати основою для організації різноманітних тематичних фестивалів.

Гастрономічні фестивалі мають великий потенціал для розвитку не лише культурної, але й економічної сфери регіону. Організація таких подій привертає туристів, що сприяє розвитку готельного бізнесу, ресторанного сектору та сфери послуг. Фестивалі також є потужним інструментом для популяризації місцевих ремесел, продуктів харчування та культурних особливостей, що в свою чергу сприяє розвитку місцевого виробництва і бізнесу.

У майбутньому, враховуючи географічне розташування Сумської області, її природні багатства та культурну спадщину, фестивалі можуть стати важливою складовою розвитку туристичної та культурної інфраструктури області. З огляду на необхідність збереження історичних пам'яток та розвитку сталого туризму, організація фестивалів може стати інструментом для привернення уваги до проблем охорони навколишнього середовища та збереження культурної спадщини.

Зокрема, фестивалі, які поєднують екологічну тематику та історичну складову, можуть стати важливими для розвитку екологічного туризму. Наприклад, фестивалі на природних локаціях, таких як Шелехівське озеро чи Сім джерел, можуть сприяти популяризації природного середовища регіону, залучати туристів і, в той же час, привертати увагу до проблеми охорони природи.

Крім того, у майбутньому можна очікувати розвитку нових форматів фестивалів, таких як онлайн- чи змішані (офлайн та онлайн) події, які дозволять долучити до участі більш широку аудиторію не лише з України, а й з-за кордону. Це дозволить Сумщині заявити про себе на міжнародній арені та привернути увагу до її культурних та туристичних можливостей.

Сумська область має великий потенціал для розвитку культурної та туристичної інфраструктури, який можна реалізувати через ефективну

організацію фестивалів. Враховуючи багатство природних, історичних та культурних ресурсів регіону, є можливість не тільки створювати нові формати культурних заходів, а й забезпечувати сталий розвиток на основі вже існуючих традицій та здобутків. У контексті майбутнього розвитку важливо розглядати не лише існуючі можливості, а й перспективи, які можуть стати ключовими в умовах змін, зокрема після повномасштабного вторгнення Росії та викликів, пов'язаних із відновленням після війни.

Сучасні виклики, пов'язані з війною, економічними труднощами та соціальними потрясіннями, вимагають адаптації культури та туризму до нових умов. Однак, навіть у таких складних умовах, є численні перспективи для розвитку культурних і туристичних заходів, зокрема фестивалів. Сумська область має необхідні ресурси для того, щоб організовувати фестивалі, які можуть стати важливими культурними та економічними центрами для регіону, а також сприяти національному відродженню та розвитку.

Враховуючи важливу роль фестивалів у соціалізації та згуртуванні суспільства під час війни, а також їхню здатність стати значущим інструментом для національної підтримки та єдності, організація таких заходів на Сумщині може мати потужний вплив не тільки на культурне життя, але й на економіку регіону. Важливо, щоб ці фестивалі сприяли формуванню національної ідентичності, популяризації культурної спадщини, розвитку інфраструктури та приверненню туристів з інших регіонів і країн.

Для того, щоб фестивалі на Сумщині стали більш ефективними та перспективними в майбутньому, необхідно працювати над вдосконаленням організаційних підходів, залученням нових форматів заходів і використанням інноваційних технологій. В умовах післявоєнної відбудови важливим аспектом є використання гнучких моделей організації, які дозволяють оперативно адаптуватися до змін, реагувати на соціальні та культурні потреби громади та залучати більше учасників і відвідувачів.

Насамперед, значний вплив на розвиток фестивальної діяльності мають новітні цифрові технології, завдяки яким можна створювати онлайн-платформи для проведення фестивалів, що дозволяють залучити глобальну аудиторію. Онлайн-формати подій можуть стати ефективним інструментом для популяризації культури Сумщини, особливо якщо врахувати міжнародний контекст, коли багато фестивалів можуть транслюватися на всю Європу та світ. Це може стати важливим кроком до того, щоб Сумщина стала відомою на міжнародній арені, і забезпечити значний економічний ефект через онлайн-продаж квитків, сувенірної продукції або участь у платних майстер-класах.

Проте важливо, щоб поряд з цифровими форматами, не втрачалася значення безпосередня участь у фестивалях. Очевидно, що Сумська область має великий потенціал для проведення масштабних офлайн подій, таких як літературні та музичні фестивалі, етнографічні заходи, театральні постановки, фольклорні свята, національно-патріотичні заходи. Враховуючи попит на подібні заходи, організатори фестивалів можуть поєднувати сучасні технології з класичними традиціями організації подій.

У майбутньому важливо, щоб гастрономічні фестивалі на Сумщині стали не лише платформою для презентації загальноукраїнських та міжнародних культурних надбань, але й ефективним механізмом підтримки місцевих митців, ремісників та підприємців. У зв'язку з кризою, викликаною війною, багато митців зазнали значних фінансових втрат та обмежень у можливостях для виступів та робіт. Тому організація фестивалів повинна передбачати створення сприятливих умов для реалізації творчих проєктів місцевими митцями, що дозволить їм не тільки презентувати свої роботи, а й отримати підтримку у вигляді фінансування чи грантів для розвитку їхніх творчих ініціатив.

Фестиваль, який підтримує місцеву творчість, може стати важливим етапом у процесі відродження економіки та культури регіону після важких періодів війни. Це сприятиме розвитку креативних індустрій, підвищенню рівня майстерності місцевих митців та популяризації місцевих ремесел.

Інфраструктура є одним із ключових елементів, що визначає успіх фестивалів у будь-якому регіоні. Для того щоб фестивалі на Сумщині стали знаковими та привабливими для туристів і учасників, необхідно активно інвестувати в розвиток інфраструктури. Важливим є не лише створення комфортних умов для проведення фестивалів, але й покращення дорожньої мережі, забезпечення сучасними технологіями та зв'язком, розвиток готельного та ресторанного бізнесу.

Крім того, варто звернути увагу на модернізацію культурних закладів, музеїв, концертних майданчиків, творчих просторів, що можуть бути використані для проведення різноманітних фестивалів. Враховуючи особливості Сумщини та її природні ресурси, важливо також облаштувати відкриті простори, де можна проводити великі заходи просто неба — такі як фестивалі на природних локаціях, у тому числі на територіях історичних пам'яток, таких як Скіфські кургани або інші археологічні пам'ятки.

Важливим аспектом розвитку фестивальної діяльності на Сумщині є можливість залучення іноземних партнерів, організацій та інвесторів, що може значно підвищити статус фестивалів та їхню привабливість для міжнародної аудиторії. Співпраця з міжнародними культурними інституціями, фондами, а також участь у міжнародних фестивалях та культурних ініціативах дозволить Сумщині здобути визнання на міжнародній арені.

Залучення інвестицій для організації масштабних фестивалів дозволить не тільки покращити якість подій, але й допомогти у відбудові регіону після війни, створюючи нові робочі місця, стимулюючи розвиток інфраструктури та підтримуючи місцевих підприємців.

Перспективи розвитку фестивальної діяльності на Сумщині в майбутньому є дуже обнадійливими. Враховуючи унікальні природні ресурси, культурну спадщину та історичну значущість регіону, можна стверджувати, що організація гастрономічних фестивалів стане важливим чинником для соціально-економічного відродження області. Важливою умовою для успіху є постійна

підтримка місцевих митців, розвиток інфраструктури, адаптація до нових технологій та ефективна міжнародна співпраця. Тільки за умови комплексного підходу до організації фестивалів, вони можуть стати ключовими елементами культурного туризму Сумщини та сприяти її процвітанню в умовах післявоєнного відновлення.

Організація гастрономічних фестивалів на території Сумської області, зокрема в таких історичних локаціях, як Скіфські кургани, має величезний потенціал не лише для відродження культурної спадщини регіону, а й для стимулювання економічного зростання та соціального розвитку. Фестивалі можуть стати потужним інструментом для збереження національної ідентичності та підвищення культурного рівня населення, залучення уваги до місцевих традицій, ремесел, історії та мистецтва, що є важливим у контексті розвитку культурного туризму.

На фоні сучасних викликів, таких як війна та економічні труднощі, культурні фестивалі можуть стати важливим механізмом соціалізації, підтримки морального духу місцевих громад і зміцнення національної єдності. Вони допоможуть не тільки відродити культурну спадщину, але й відновити економіку, створюючи нові робочі місця, сприяючи розвитку малого та середнього бізнесу, а також стимулюючи попит на місцеві продукти та послуги.

Крім того, важливим аспектом є підтримка місцевих митців, ремісників та підприємців. В умовах війни багато творчих людей пережили фінансові труднощі, а організація фестивалів може стати не лише способом презентувати їхні роботи, а й можливістю для отримання фінансування або грантів для розвитку творчих ініціатив. Це не лише допоможе митцям відновити свою діяльність, а й стане важливим етапом у відродженні культурної та економічної активності регіону.

Інфраструктура, безумовно, є однією з ключових умов для успіху фестивалів. Відремонтовані дороги, модернізовані культурні заклади та забезпечення комфортних умов для туристів і учасників допоможуть створити

атмосферу, що сприяє розвитку культурного туризму. Окрім цього, використання природних локацій, таких як історичні пам'ятки, може додати унікальності подіям, підкреслюючи взаємозв'язок природи і історії.

Водночас важливою складовою розвитку фестивалів є інтеграція цифрових технологій. Онлайн-платформи можуть значно розширити аудиторію, надаючи можливість участі в фестивалях не лише місцевим жителям, а й іноземним туристам та культурним діячам. Однак цифрові технології повинні бути лише доповненням до реальних подій, що забезпечують безпосередній контакт між митцями та аудиторією, створюючи живу атмосферу спільного переживання культурних надбань.

Перспективи розвитку фестивальної діяльності на Сумщині виглядають дуже обнадійливо, адже цей регіон володіє величезним культурним та природним потенціалом, який можна ефективно використовувати для організації як локальних, так і міжнародних культурних заходів. Тому, враховуючи важливість таких подій для культурного, соціального та економічного відродження, Сумщина має всі шанси стати важливим центром культурного туризму та творчості в Україні. Розвиток таких фестивалів, які поєднують місцеві традиції та інноваційні підходи, є важливим кроком у відновленні післявоєнного періоду, збереженні національної пам'яті та розвитку творчих індустрій.

ВИСНОВКИ

У результаті виконаного дослідження було проаналізовано проведення та організацію гастрономічних фестивалів у Сумській області, вивчено сучасний стан фестивальної діяльності, а також визначено перспективи розвитку таких заходів у громадах області.

- 1. Аналіз проведення та організації гастрономічних фестивалів у Сумській області.** Сумська область володіє значним потенціалом для організації гастрономічних подій завдяки своїй унікальній природній та культурній спадщині. Окремі фестивалі вже проводяться в області, зокрема літературні, музичні та етнографічні заходи, проте їхня кількість і різноманітність поки що не відповідає всьому потенціалу регіону. Основними проблемами, що виникають при організації таких подій, є недостатнє фінансування, обмежена інфраструктура та недостатня координація між різними організаціями та інституціями.
- 2. Сучасний стан гастрономічних фестивалів у Сумській області.** На даний момент гастрономічні фестивалі в Сумській області не мають масового характеру, однак існують окремі значущі заходи, які вже стали відомими серед місцевих жителів та туристів. Це фестивалі, що проводяться на природних і культурних локаціях, таких як Скіфські кургани та інші історичні пам'ятки, які сприяють популяризації культурної спадщини. Водночас, існують труднощі з підтримкою місцевих митців і підприємців, що значно обмежує можливості розвитку фестивальної діяльності на більш високому рівні.
- 3. Перспективи розвитку гастрономічних фестивалів у громадах Сумської області.** Перспективи розвитку фестивалів у Сумській області виглядають обнадійливо, з огляду на унікальність природних і культурних ресурсів регіону. Зокрема, використання таких історичних локацій, як Скіфські кургани, може стати основою для організації великих гастрономічних заходів, що поєднують історію, культуру і природу.

Важливим напрямком розвитку є підтримка місцевих митців та ремісників, а також створення умов для розвитку творчих індустрій. Враховуючи, що область має великий потенціал для залучення туристів, фестивалі можуть стати важливим інструментом для розвитку не тільки культурного туризму, але й економічної активності в регіоні.

- 4. Систематизація отриманих даних для подальшого використання.** В результаті дослідження було систематизовано дані про основні проблеми та можливості розвитку фестивальної діяльності в Сумській області. Це включає аналіз потреби в удосконаленні інфраструктури, створенні сучасних онлайн-платформ для залучення більшої аудиторії, а також необхідність підтримки місцевих митців та підприємців через фінансову допомогу, гранти і створення сприятливих умов для розвитку творчих ініціатив. Ці дані можуть бути використані для подальшої розробки стратегій розвитку гастрономічних фестивалів у Сумській області, а також для впровадження конкретних заходів щодо поліпшення організації культурного туризму та залучення інвестицій у регіон.

Таким чином, на основі проведеного аналізу можна стверджувати, що гастрономічні фестивалі мають великий потенціал для розвитку на Сумщині, а їх організація може стати важливим чинником економічного та соціального відродження регіону. Однак для досягнення максимального ефекту необхідно вжити комплексних заходів, спрямованих на вдосконалення інфраструктури, підтримку місцевих митців та підприємців, а також адаптацію до сучасних технологій і міжнародних стандартів. Враховуючи значну культурну спадщину та природні ресурси Сумщини, є великі перспективи для того, щоб регіон став важливим центром культурного туризму та творчості в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпик Л., Козирь К. Гастрономічні фестивалі Сумщини. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі* : Міжнар. науково-практична інтернет-конф., м. Харків, 2 листоп. 2023 р. Харків, 2023. С. 267–268.
2. Єпик Л., Козирь К. Аналіз культурно-мистецьких фестивалів Сумської області. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі* : Міжнар.наук.конф., м. Харків, 5 листоп. 2024 р. Харків, 2024. С. 328–329.
3. Бенеш, М. Культурний менеджмент / М. Бенеш. – К. : Літера ЛТД, 2018. – 320 с.
4. Бокач, Д. Теорія та практика організації культурних подій / Д. Бокач. – Львів : Видавництво Українського Католицького університету, 2019. – 240 с.
5. Губерначук, С. Українські культурно-мистецькі фестивалі: історія та сучасність / С. Губерначук. – Одеса : Видавництво "Промінь", 2021. – 175 с.
6. Денисенко, Л. Культурно-мистецька політика в Україні: теорія і практика / Л. Денисенко. – Харків : Харківський національний університет, 2020. – 296 с.
7. Костенко, Н. Культурна спадщина та її роль у розвитку туризму / Н. Костенко. – Київ : Академія управління, 2017. – 175 с.
8. Лісовий, В. Міжнародні культурно-мистецькі фестивалі та їх вплив на розвиток туризму / В. Лісовий. – Київ : Видавництво "Освіта", 2016. – 215 с.
9. Малярчук, Л. Підготовка та проведення культурних заходів / Л. Малярчук. – Чернівці : Видавничий дім "Букрек", 2019. – 180 с.
10. Носова, І. Мистецький менеджмент в Україні: теорія та практика / І. Носова. – Дніпро : Видавництво "Глобус", 2018. – 240 с.

- 11.Петров, В. Культура і туризм: взаємозв'язок та розвиток / В. Петров. – Запоріжжя : Видавництво "Університет", 2017. – 256 с.
- 12.Савченко, А. Стратегії розвитку культурних фестивалів / А. Савченко. – Харків : Міжнародний інститут культури, 2020. – 196 с.
- 13.Соловйова, О. Роль культурних подій у розвитку місцевої економіки / О. Соловйова. – Полтава : ПВНЗ "Полтавський університет", 2021. – 170 с.
- 14.Титаренко, Л. Культурний менеджмент: теорія і практика / Л. Титаренко. – Київ : Видавництво "Культура", 2022. – 288 с.
- 15.Чернов, О. Туризм та культура: синергія розвитку / О. Чернов. – Київ : Державний видавничий центр, 2018. – 245 с.
- 16.Хмельницька, І. Розвиток фестивальної індустрії в Україні / І. Хмельницька. – Львів : Видавництво "Культурні практики", 2020. – 210 с.
- 17.**Управління культурними проектами в Україні** / за ред. Г. Юрченка. – Київ : Видавничий центр "Експерт", 2021. – 300 с.
- 18.**World Cultural Festivals: Management and Economy** / edited by S. Johnson. – New York : Springer, 2019. – 450 p.
- 19.**Cultural Tourism and Festivals in Europe** / edited by R. White & J. Black. – London : Routledge, 2018. – 350 p.
- 20.**Tourism and Cultural Heritage: Case Studies** / edited by M. Williams. – Paris : UNESCO Publishing, 2020. – 275 p.
- 21.**Festival Management and Event Tourism** / edited by S. Smith. – London : Elsevier, 2017. – 425 p.
- 22.**Cultural Events and Local Development** / by L. Marin. – New York : Palgrave Macmillan, 2021. – 400 p.

ДОДАТКИ**Додаток 1****Декларація академічної доброчесності**

Я, **Козирь Костянтин Андрійович** студент групи ТУР 2301-1м Сумського національного аграрного університету зобов'язуюсь дотримуватися принципів академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційної роботи. Я поінформований(а), що у разі порушення мною академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційної роботи повинен/нна буду нести академічну та/або інші види відповідальності і до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, в тому числі, кваліфікаційна робота може бути анульована з наступним відрахуванням із університету.

Також усвідомлюю, що до мене у майбутньому може бути застосована процедура позбавлення ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації, якщо свідомо вчинене порушення академічної доброчесності не буде виявлено під час перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень відповідно до встановленої в університеті процедури з використанням ліцензованих програмних продуктів.

дата

підпис

Апробаційні публікації за темою роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент науки і освіти Харківської обласної військової адміністрації
Харківська торгово-промислова палата
Державний біотехнологічний університет,
факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю
Краківський економічний університет (Республіка Польща)
Резекненська академія технологій (Латвійська Республіка)
Варшавський університет наук про життя (Республіка Польща)
Стамбульський університет Айдин (Турецька Республіка)
Азербайджанський університет кооперації (Азербайджанська Республіка)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ТОРГІВЛІ

Тези доповідей
II Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

2 листопада 2023 р.

Харків
ДБТУ
2023

Батир Ю.Г., Худавердієва В.А., Льонець А.Р. Сутність соціальної безпеки туризму	238
Бочан І.О. Особливості розвитку туризму: історія, сьогодення і майбутнє	240
Безгінова Л.І. Оцінка конкурентних переваг підприємства	244
Безгінова Л.І., Шуміло О.С., Симоненко С.Є. Фактори впливу на ефективність стратегічних рішень	246
Ващенко В.М. Інноваційна діяльність у роботі художніх музеїв Сумської області	249
Грабар М.В., Тимко Д.М. Сучасний стан і перспективи розвитку спа-ринку	250
Гребінюк В.Д., Мерчанський В.В. Електронні системи бронювання в туризмі	252
Грібнік А.В. Сучасний стан і перспективи розвитку туристичної галузі	254
Гридій О.С. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток культурно-пізнавального туризму в Україні на сучасному етапі	257
Грихно А.О., Гонта О.І. Формування концепції тематичного закладу харчування в Україні	259
Дорош Ю.С. Туризм в Україні в умовах війни: тенденції та розвиток	262
Єпик Д.В. Кіно як популяризатор туризму	264
Єпик Л.І. Музейний туризм у збереженні культурної спадщини	265
Єпик Л.І., Козир К.А. Гастрономічні фестивалі Сумщини	267
Єпик Л.І., Колесник О.М. Краєзнавчі музеї як об'єкти туристичної діяльності	269
Єпик Л.І., Курило О.А. Культурно-мистецькі заходи в контексті розвитку подієвого туризму на Сумщині	270
Єпик Л.І., Мелешко С.І. Сучасні технології у сфері туризму	272
Замула Ю.О. Розвиток системи екскурсійного обслуговування	273
Згоба Ю.І. Перспективи розвитку етнотуризму в Україні	275
Капітонов П.В. Розвиток спортивного туризму в Запорізькій області в умовах воєнного стану	276
Коваленко О.В. Особливості використання крос-культурних комунікацій в історико-культурному туризмі	279
Коваленко О.В., Зякун К.С. Стан і перспективи розвитку готельного бізнесу м.Суми на прикладі SOFA CLUB HOTEL&SPA	281

ГАСТРОНОМІЧНІ ФЕСТИВАЛІ СУМЩИНИ

Єпик Л.І., канд. іст. наук, доц.
Козир К.А., здобувач вищої освіти
 Сумський національний аграрний університет,
 м. Суми, Україна

Гастрономічні фестивалі стали неабияким явищем у світі туризму та культури. Вони пропонують незабутній досвід для учасників, об'єднуючи гастрономію, культуру та розваги в одному форматі. Для гастрономічних фестивалів характерні різноманітні страви, напої, майстер-класи та розважальні події, які пропонують учасникам можливість спробувати нове, вивчати інші культури та насолоджуватися соціальним взаємодіями [1].

Аналізуючи стан і розвиток гастрономічних фестивалів, видно кілька ключових тенденцій та перспектив:

1. Зростання популярності: Гастрономічні фестивалі стають все більш популярними як серед місцевих мешканців, так і серед туристів. Це свідчить про зростаючий інтерес до гастрономії та культури через їжу.

Регіональна ідентичність: Фестивалі стають платформою для підсилення регіональної ідентичності через продукти та страви, які вони пропонують. Це допомагає підтримувати та відзначати культурну спадщину.

2. Збільшення участі ресторанів і кухарів: Багато ресторанів і видатних кухарів беруть участь у гастрономічних фестивалях, що підвищує їхню репутацію та привабливість.

3. Формат онлайн-подій: Останнім часом стало зрозуміло, що гастрономічні фестивалі можуть бути успішно перенесені в онлайн-середовище, що відкриває нові можливості для доступності та глобального досягнення аудиторії.

4. Співпраця з іншими галузями: Гастрономічні фестивалі стають платформою яку можуть доповнювати мистецтво, музика, спорт і туризм, що збільшує їхню комплексність та привабливість.

З погляду перспектив, гастрономічні фестивалі мають широкий простір для удосконалення. Під час аналізу та планування майбутнього розвитку, важливо брати до уваги зростання популярності гастрономії, підтримувати інновації.

У місті Суми у 2020 р. відбувся Різдвяний гастрофест «Слобожанські смаки». Фестиваль було подовжено до двох тижнів у відповідь на численні прохання прихильників слобожанської кухні. У

межах фестивалю, ресторани заклади міста представили спеціально розроблені фестивальні меню на основі аутентичних слобожанських рецептів та продуктів від місцевих виробників. Головною темою того року стали страви з додаванням конопель. Важливо підкреслити, що промислові коноплі, використані в стравах, є ненаркотичним продуктом та містять багато корисних речовин для здоров'я людини. Крім того, коноплі – це традиційна українська рослина, яка використовувалася на території України з давніх часів. Відвідувачам було запропоновано близько 70 страв, включаючи понад 20 страв з додаванням конопляної продукції. Серед них були такі страви, як конопляні вареники з індичкою, крем-суп з конопляними галушками, ячмінна каша в гарбузовому соусі з конопляним насінням та олією та інші. 7 січня фестиваль було відкрито гастрономічним ярмарком із фольклорною програмою «Різдвяні колядки» на Покровській площі в Сумах. Гостей також частували виробниками крафтової продукції Сумської області, де кожен міг знайти щось смачне та корисне: різдвяні перепічки, унікальний крелевецький борщ з яблуками, горюньські пироги, картопля з печіпо-недригайлівські, індик з мангалу, крафтові сири з козячого та коров'ячого молока, натуральні медові десерти з різними смаками, равлики та продукти з додаванням конопель та інші різдвяні смаколики. В період з 7 по 26 січня 2020 року фестиваль відбувався в ресторанах міста Суми, таких як Crocodile, PedeFrance, Family, Glamour, «Козацька броварня», «Сафарі», Simbiosi, «Сумка», «Старий млин», Strudel, Testo, «Шафран», «Шалена шкварка». Експертна комісія, яка включала представників організаторів та громадських активістів, оцінювала страви за критеріями автентичності, креативності та іншими, і визначила переможців [2]. Організатори зауважили, що фестиваль «Слобожанські смаки» є важливим кроком у розвитку гастрономічного туризму як у місті Суми та Сумській області, так і загалом на сході України.

Список використаних джерел

1. Влащенко Н.М. Інноваційні технології у ресторанному, готельному господарстві та туризмі. URL: <https://cutt.ly/dwEGJp2t> (дата звернення: 07.10.2023).
2. Другий гастрономічний фестиваль «Слобожанські смаки»: підведення підсумків. URL: <https://cutt.ly/GwEGJvwz>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Державний біотехнологічний університет,
Факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю
Харківська торгово-промислова палата
Краківський економічний університет (Польща)
Резекненська академія технологій (Латвія)
Варшавський університет наук про життя (Польща)
Азербайджанський університет кооперації (Азербайджан)
Стамбульський університет Айдин (Туреччина)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Сумський національний аграрний університет
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний
університет»
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ,
ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ТОРГІВЛІ**

**Тези доповідей
III Міжнародної науково-практичної конференції**

5 листопада 2024 р.

Харків
ДБТУ
2024

Акмен В.О., Сорокіна С.В., Пенкіна Н.М. Дослідження нових тенденцій розвитку туристичних напрямків	310
Андренко І.Б. Концепція Connected Room	312
Андренко І.Б., Ясинська А.О. Інтеграція послуг астролога в готельний бізнес	314
Белєвцова А.О., Омельченко Г.Ю. Виклики та перспективи оздоровчого туризму в Україні	316
Бондаренко Т., Мерчанський В.В. Фактори невизначеності на туристичному ринку	318
Бочан І.О. Місце і роль туристичних послуг у системі економічного розвитку країни	320
Гонта О.І. Європейські практики індустрії МІСЕ: досвід для України	322
Грібіник А.В. Вплив глобалізації та євроінтеграції на вітчизняну туристичну галузь	324
Древаль Д., Мерчанський В.В. Інноваційні технології маркетингу в туризмі	326
Єпик Л.І., Козирь К.А. Аналіз культурно-мистецьких фестивалів Сумської області	328
Єпик Л.І., Авершина Д.С. Сучасні тенденції та тренди в туристичній діяльності	329
Єпик Л.І., Войтенко І.О. Культурно-пізнавальний туризм: сучасний стан і перспективи	331
Єпик Л.І., Петренко Н.М. Історичне краєзнавство в туристичній діяльності	333
Єпик Л.І., Набієва Д.В. Сучасні напрямки рекреаційного туризму в Україні	335
Єпик Л.І., Скрипка А.В. Регіональний етногастрономічний туризм України	337
Животенко В.О., Богдан Я.С. Основні аспекти реалізації соціально-економічної політики в туристичній сфері	338
Каленська Г.О., Омельченко Г.Ю. Патріотичний туризм: чому українці обирають подорожі місцями історії та героїзму	340
Коваленко О.В. Розвиток інноваційних технологій у туристській діяльності	343
Куценко М.С. Цифровізація в розвитку туризму	345
Ликов В., Мерчанський В.В. Спеціальні стратегії розвитку туризму	347
Ловкайтес В.С. Нові можливості стратегічного менеджменту в туризмі в контексті цифрової трансформації	349

АНАЛІЗ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Єпик Л.І., канд. іст. наук, доц.
Козирь К.А., здобувач вищої освіти
Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, Україна

На сьогодні культурно-мистецькі фестивалі в Сумській області є важливими подіями, які сприяють збереженню та розвитку місцевих традицій, популяризації мистецтва і формуванню громади. Вони для багатьох людей саме фестивалі стають особливою частиною світогляду, надають змоги задовольнити естетичні, рекреаційні, гносеологічні потреби [1]. Більшість громад Сумської області мають великий потенціал для організації масштабних культурно-мистецьких заходів, але на жаль не використовують їх. Значну частину фестивалів можна пов'язати з певними особливостями які є у потенційних організаторів, наприклад: унікальні місця (споруди), ландшафт, історичні події, традиції, агрокультура, імена відомих діячів що прославили дану територію, особливості розвитку певних жанрів мистецтва у громаді.

Основними аспектами аналізу культурно-мистецьких фестивалів є:

1. Тематика і направленість: Фестивалі можуть бути присвячені народному мистецтву, музиці, театру, кіно, гастрономії тощо. Наприклад, фестивалі народної музики або художні виставки, що демонструють роботи місцевих майстрів.

2. Участь громади: Важливою є активність місцевих жителів у фестивалях – як учасників, так і організаторів. Це сприяє зміцненню соціальних зв'язків і розвитку місцевої ідентичності.

3. Економічний вплив: Фестивалі приваблюють туристів, що сприяє розвитку бізнесу в сфері гастрономії, торгівлі та послуг. Це може стати додатковим джерелом доходів для місцевих підприємців.

4. Промоція регіону: Фестивалі є ефективним засобом просування Сумщини як туристичної дестинації, привертаючи увагу до культурних та природних особливостей області.

5. Взаємодія з культурними інститутами: Важливим є партнерство з музеями, театрами, школами мистецтв, які можуть сприяти розвитку програм та заходів у рамках фестивалів.

6. Виклики і перспективи: Серед викликів – недостатнє фінансування, проблеми з інфраструктурою та потреба в залученні нових учасників. Перспективи включають інтеграцію нових технологій, розвиток онлайн-форматів і колаборацій з іншими регіонами.

Аналізуючи ці аспекти, можна стверджувати, що культурно-мистецькі фестивалі в Сумській області мають значний потенціал для розвитку регіону, але вимагають комплексного підходу до організації та підтримки.

Список використаних джерел

1. Виткалов С.В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектору. *Культура України*. Харків. 2016. Вип. 52. С. 182-189.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ ТА ТРЕНДИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДЯЛЬНОСТІ

Єпик Л.І., канд. іст. наук, доц.
Авершина Д.С., здобувач вищої освіти
Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, Україна

Сучасний світ туризму переживає період активних змін і розвитку, багато в чому завдяки інноваціям, які впливають на всі його аспекти — від організації подорожей до взаємодії з туристами. Інновації стають ключовим фактором конкурентоспроможності туристичних підприємств і країн, адже вони допомагають підвищити якість послуг, поліпшити туристичний досвід і адаптуватися до нових викликів.

Цифрові технології значно змінили туристичну галузь. Сьогодні туристи можуть бронювати квитки, готелі та екскурсії за допомогою мобільних додатків, платформ для бронювання та сайтів. Розширене використання штучного інтелекту (AI) допомагає створювати персоналізовані пропозиції для клієнтів, надаючи рекомендації на основі їхніх вподобань та історії подорожей [1].

Віртуальна реальність (VR) та доповнена реальність (AR) також стають популярними інструментами в туризмі. Вони дозволяють туристам "відвідати" місця віртуально до того, як вони вирушать у подорож. Це може бути попередній перегляд готелю або екскурсія історичними пам'ятками у форматі 360°. Крім того, такі технології використовуються в музеях та на туристичних маршрутах для інтерактивного досвіду.

Сучасні тенденції в туризмі все більше зосереджуються на сталому розвитку. Туристи стають свідомішими у виборі місць для відпочинку та прагнуть мінімізувати свій екологічний слід. Це стимулює